

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MAYAKOVSKI

MEKTUPLAR

Mayakovski - Elsa Mektuplaşmaları (1915 - 1917)

Çeviri ve İnceleme:

Abdullah Rıza Ergüven



★
BERFIN

Berfin Yayınları : 52
Anlatı / Mektup : 4

ISBN 975 - 7354 - 57 - 0

Mayakovski : Mektuplar
Çeviren : Abdullah Rıza Ergüven
Kapak Resmi : Chagall
Kapak Hazırlık : Mehmet Özalp
Dizgi : Berfin Dizgi (Murat Ece)
Baskı - Cilt : Gülnay Matbaası
Birinci Baskı : Temmuz 1997

Bu kitabın çeviri hakkı Berfin Yayınları'na aittir

Berfin Yayınları

Cağaloğlu Yokuşu, Evren Han, Kat: 3 / 60

Cağaloğlu - 34440 İstanbul

Tel: (0.212) 513 79 00 - Fax : 520 64 84

Mayakovski

MEKTUPLAR

Mayakovski - Elsa Mektuplaşmaları
(1915 - 1917)

Çeviri ve İnceleme:
Abdullah Rıza Ergüven



İçindekiler

Giriş	7
Mayakovski - Elsa Mektuplaşmaları.....	11
Elsa Triolet Mayakovski'yi Anlatıyor.....	43
Açıklamalar.....	59
Pantolonlu Bulut.....	67



GİRİŞ

1896 sonyazında Kagan ailesinin bir kızı olur: Elsa. Lili'nin beş yaş küçüğü. Her iki Kagan kızkardeşler evlilik adlarıyla tanınır daha çok: Brik ve Triolet, ve Roman Yakobson 20. Yüzyılın başında Yazın tarihi ve yazımsal söylencelerde önemli adlar olacak.

Elsa 1913 sonyazında Mayakovski'yle tanıştığını söylüyor. Mektuplaşmalar -korunan mektuplara göre- 1915 Eylülünde başlar. "Volodya amca" (Mayakovski) daha önce, Lili'yi sevmiş ve Petrograd'a göçetmiştir. Elsa ile Mayakovski arasındaki fırtınalı dönem geçmişti. Ama mektuplar Elsa'nın duygularının sönmediğine tanıklık ediyor ⁽¹⁾ Elsa, Lili'yi kıskanıyordu, "Volodya" Lili'nin eline geçer diye.

Devrim nedeniyle, 1917 Martında Elsa ile haberleşmeler, gece gezintileri sona erer. Petrograd'dan yeni dönem silahlı Roman Yakobson'u altı polis tutuklar. Oysa daha önce Petrograd'da bir öğle yemeğinde Osip'le Lili Brik'in evinde "Şiir Dilini Araştırma Derneği"nin temeli atılmıştı.

Bir yıl sonra Elsa, Moskova'da karşılaşmış olduğu Fransız subayı André Triolet'yle evlenmek için Fransa'ya gider. Tahiti'de bir süre kaldıktan sonra 120'de Paris'e gelir.

(1) Bengt Jangfeldt: "... Sevgili Volodya amca.."

Vladimir Mayakovski - Elsa Triolet, Mektuplar
1915-1917, Rusça'dan İsveççe'ye düzenlenmesi,
yorumları. Södertälje (İsveç) 1988.

Mayakovski 1922'de Berlin'de yeniden karşılaşır Elsa ile. Ondan sonra Paris'e yapmış olduğu her yolculuğunda karşılaşır: 1924, 1925, 1927, 1928 ve 1929. 1925-1926 yıllarında onlar yine Moskova'dadır.

Elsa, 1928'de ozan **Louis Aragon**'la tanışır. Evlenirler.⁽²⁾ 1970'de Elsa'nın ölümüne dek birlikte yaşarlar. Elsa'nın Fransızca yaşamöyküleri yayınlanır. Elsa, daha sonra da Fransızca yazmaya başlar. Bu öyküleri nedeniyle Elsa'ya "Goncur Ödülü" verilir.

Elsa'nın Mayakovski ile ilişkilerini "betimleyip belirlemenin oldukça zor olduğunu" vurguluyor Bengt Jangfeldt.

Elsa'nın bu anılarının ilk çevirileri, yorumları Fransızca olarak 1939'da yayınlandı: Mayakovski. Rus Ozanı. Anılar. (Maiakovski. Poette Russe. Souvenirs.) Fransız polisi bu ya-

(2) **Louis Aragon** (1897 - 1982), önce **Gerçeküstücü** oldu. Sonra bu akımdan uzaklaşarak (1930) Fransız Yeni Gerçekçiliği'nin kurulmasını sağladı. Fransa'nın ele geçirilmesinde "Dayanışma"yı destekledi. Solcu bir yazar olmasına karşın, çağdaş Fransız ozanlarının en güçlülerinden olduğu sağcı çevrelerce de onaylanır. Aragon, 1942'de *Les Yeux d'Elsa* (Elsa'nın Gözleri) şiir yapıtını yayınladı.

1960'lı yıllarda Aragon'un *Aynada Elsa* şiirini çevirmiştim (bkz. **Abdullah Rıza Ergüven: Fransız Şiiri, Başlangıcından Bugüne; Aynada Elsa, s. 147; Yaba Yayınları, 1985 Ank.:**

*Böyle tam ortasındaydı ağılatımızın
Sabahları akşama karşısında aynanın
Durup tarardı altın saçlarını o kadın
Görüldü söndürdüğünü yangını ellerinin
Böyle tam ortasındaydı ağılatımızın*

....

*Sanırım bilirsiniz adını her birinin
Benzer mi benzer yabından akşamlara
Altın saçlı ELSA gelip oturur yanıma
Tarar yalın saçlarını birşey demeksizin*

yınlara el koydu. Anıları içeren yapıt, savaştan sonra 1945'te yeniden yayınlandı. Birkaç yıl sonra da Elsa, Mayakovski'nin şiirlerinin çevirilerini yayınladı. (*Vers et Proses de 1913 à 1930, Paris 1951*). Daha sonra bu yapıt bütünleyici yeni yorumlar ve Mayakovski anılarıyla bir kaç kez yayınlandı.

Anlaşıldığı gibi bu anılarda Elsa Triolet, kendine güven maskesi altında karakaygısal (melankolik), dahası tinsel çöküntülü (manodepressiv) diye betimler (B. Jangfeldt agy). Mayakovski özyapısı (karakteri) üzerine Boris Pasternak da yazar Lejdebreve (1931)'de. Bu hiç de şaşırtıcı değil Mayakovski'yi tanıyanlar için. Ama böyle bir tanımlama, Devrim'in şaşmaz muştucusu Mayakovski resmi Sovyet anlayışına ters düşüyordu.

Elsa Triolet'nin anılarının Rusça çevirisi 1956'da yazılması-na karşın, Sovyetlerde basılmamıştır.

"Yazınsal kalıt" dizisinden, "Mayakovski Üzerine Yeni Şeyler" adıyla tasarlanan iki ciltten ilki "Yazınsal Kalıt" dizisinde, 1958'de yayınlandı. Bu ciltte Lili Brik, Mayakovski'nin kendisine yazmış olduğu mektupların çoğunu yayınladı. Ama bu kitap Sovyet Komünist Partisi Merkez Kurulu'na saldırıya uğradı:

"..Kitap, büyük sovyet ozanı üzerine yanlış bilgileri içermektedir. Kitabın vermiş olduğu bu yanlış bilgiler. Sovyet gerçeğiyle uzlaşmazlık varmış gibi gösteriyor. Bu durum Mayakovski üzerine yabancı gözden geçiricilerin (revizyonistlerin) çıtlatmalarını anımsatıyor gerici yabancı basın Sovyet düşmanlığı propagandasında "Mayakovski Üzerine Yeni Şeyler" kitabından yararlanır. Kitabın içeriği Sovyet kamuoyunu kızdırmıştır.."

Yaşamının son yıllarında Elsa Triolet; Mayakovski'nin, kendi ülkesinde yazmış olduğu ve eleştiriye uğrayan yaşamöyküsünü Fransız basınında savunmak zorunda kalmıştı. 17 yaşından beri tanımış olduğu ozan dost Vladimir Mayakovski üzcrine bu son sözleriydi Elsa'nın.(3)

(3) Mayakovski'nin ölümünden, Lili'yle Osip suçlu tutuldu (Ogon jak gaz). Lili, yazıyı yanıtlamadı. Bu yüzden Elsa, iki ağır yazı yazdı *Les Lettres Françaises* (1968)'de.

MAYAKOVSKİ - ELSA
Mektuplar
1915 - 1917

1

Elsa'dan Mayakovski'ye

Moskova 19 8 15

IX

Sevgili Vladimir Vladimiroviç. Lili buraya beni görmeye geldi ve hep siz'lerden konuştuk. Eski güzel günleri anımsamaya başladım ve birden karşılaşma ya da yazma isteğini duydum.

Ne yazık, bana öyle geliyor, Siz hala bir yabancısınız ve ben sizin için hiç de önemli değilim... İnanmak güç ama şimdi öyle işte, Lili'yle ortak bir dostluğumuz yok.

Sizinle hiç konuşamıyacağım, önceleri olduğu gibi. Şimdi, herhangi bir nedenle Siz beni korkunç biçimde utandırıyorsunuz: Kızarıyorum yalnız, bilemiyorum ne diyeceğimi ve kendimi tümünden beceriksiz ve hantal buluyorum.

Ne yazık, bunu bir bilseydiniz! Ben ki öylesine bağlanıp kaldım Siz'e, ve öyle birden Siz bir - yabancısınız...

Neyse!

Ne yazacağıımı bilmediğim için, yazacak birşey yok Siz'e. Kurslarım⁽²⁾ olmasaydı, Piter'e yolculuk edecektim. Sinirlerim yerinde değil, bir tek insanla karşılaşmak istemiyorum. İnsanın konuşması gerektiğini düşündüğüm zaman, karşılaşmanın öylesine tüyler ürpertici olduğunu duyuyorum.

Pek doğal olarak yanıt vermiyeceksiniz, Vladimir Vladimiroviç, ve ben üstelik böyle bir güvensizliğe tutuldum. Yazacağınızı da sanmıyorum.

Tanrı Siz'i korusun!

Hoşça kalınız
Elsa

Beni unutma!

Moskova 19 21 15
XI

Sevgili Vladimir Vladimiroviç, çok çok sağolunuz kitap için. Onu bana gönderirken, Lili'nin düşüncesiyle göndermeye beni inandırmaya çalışmasaydın, tümünden mutlu olurdum. Böyle bir düşünceye hiç bir zaman kapılmamalıydınız.

"Pantolonlu Bulut"⁽³⁾ üzerine konuşulup öylesine korkunç biçimde tartışılıyor. Şaşırtıcı bir şey, nasıl oluyor da usu başında insanlar bile öyle aptalcasına azarlayıp aşağılıyor birbirinil Karşı koyma isteği bile kalmıyor insanın.

Moskova'ya gelmeyi düşünmüyor musunuz?

Ne yazık ki, yazmıyorsunuz. Az da olsa, arada bir Siz'den haber almak hoş olurdu.

Hoşça kalınız

Elsa

Lili, telgraf için teşekkürümü ilettili mi? Lili ve Osia'ya iyi-lik dileklerimi söyleyin.

Moskova 19 7 16

X

Sevgili amca Volodya, sağol kitap için.⁽⁴⁾ Bana çok ilginç geldi. Bundan başka, genellikle çok hoş beni anımsatıyor çok çok. Hemen hemen her sayfada eski, sevgili bir dostla karşılaşıyorum. Tümünü anımsıyorum, nerede ve ne zaman işittiğimi Sen'den.

Belki zamanla yaşlandım, ama sevmeye başladım her şeyi olduğu gibi.

Biliyor musun gerçekten l'nin⁽⁵⁾ evlendiğini? Umut ediyorum ki, çok gevezelik etmedin bu konuda? Lili ondan çok tiksiniyor, ben bir yana, üstelik herkes de öyle sanıyorum.

Burada olsaydın, çok şeyler anlattırdım Sana çokook!

Nasıl olursa olsun, acı çekmiyorum, o da umurumda değil benim.

Gönül işlerine gelince, herşey önce olduğu gibi: Sevdiğim sevmez beni ve bunun tersi. Başka biçimde olacağı konusunda şimdiden olasılıklar üzerinde kuşkulandırmaya başladım. Ama bu hiç de önemli değil...

Bu yaz kendimi öldürüyordum: Uzun zaman sonra o kargışlanan günler daha da zorlaştı. Kimi zaman tümünden dayanılmaz...

Ama şimdi ilk olarak herkes ona sırtını döndü, bu aptallık.

Zaman bulur bulmaz Petrograd'a gideceğim. Ama Noel'den önce olmaz. Çok istiyorum Sen'inle karşılaşmayı. Buraya gelmeyi düşünmüyor musun?

Evet evet Vlodya amca, İ'nin karısını bir raslantıyla Mariya Denisova'nın bir fotoğrafında gördüm.⁽⁶⁾ Onlar iyi dostlar, öyle görünüyor. Şaşırtıcı değil mi? Çok şaşırdım her hangi bir nedenle.

İstemiyerek yazıyorum, yanıt verecekmişin gibi. Bu düşünölmeyen birşey mi tümnden Senin için? Öylesine sevinmiş olurdum!

Seni öper, öperim

Elsa

Pipo cansıkıcı!

Böyle bir kağıt parçasına⁽⁷⁾ yazdığım için bağışla beni.

Vasili Kamenski⁽⁸⁾ Tiflis'de, Seni ilgilendirirse. 20 Eylülde çağrıldı, daha sonra ne oldu bilmiyorum.

Gerçekten, uzun bir mektup oldu!

Petrograd, 12. 10. 1916

Sevgili Elik!

Mektubuna seve seve yanıt verecektim, ama öylesine duygun bir konuda nasıl yanıt verilebilirdi?

Yakın bir gelecekte Moskova'ya yolculuk edemiyeceğimden çok üzgünüm. Bunalımını bölüşmeyi de çok isterdim. Ama bu karşı durulmaz isteğimi şimdilik ertelemek zorundayım.

Seni kurtarabilen tek şey, senin hemen buraya gelmen ve kişisel olarak benden bağışlamayı dilemen.

Elik, gerçekten hemen buraya gel!

PIPO İÇİYORUM.

Bütün kamusal ve özel etkinliğim bundan oluşuyor.

Böyle bir deyim kullandım bağışla. Ama işte bu ilk lirik uzun mektup yirmi üç yıllık yaşamımda.

Hemen yanıt ver, olanağı varsa birkaç mektup birden gönder: Öylesine şımardım.

Bir iki üç kez öperim seni

ve seviyorum seni sonsuzca

Volodya amca

Moskova 19 22 16**X**

Sevgili Volodya amca, mektubundan ne denli mutlu olduğumu bilemezsin. Doğrusu, böylesine olağanüstü olduğunu beklemiyordum!

Mektubumun senin için karamsar olduğunu düşünmedim. Ben her zaman böyleyim.

Biliyor musun, geçen yıldan beri tuhaf bir şeyler oldu bende: Bende bir şeyi açıklayacak bir sayrılığa tutulmaktan öylesine çok, öylesine delice korkuyorum. Ne olursa olsun korkacak hiçbir neden yok. Ama gene de zaman zaman kaygı ve kuşkudan çılgına dönüyorum. Düşün, delilik değil mi bu?

Düzenli bir yaşama karar kıldım. Hatta bir sistem bile düşündüm bunun için. Yeni bir buyuruya dek, sonucu beklerken evde inatla iyi ve hoş olanı bulurum.

Sevgili Volodya amca, tümünden olanaksız mı Senin buraya gelmen? Anlıyorsun, Petrograd'a gitmeye isteğim yok: Bütün gün halk arasında olamam. Lili'de kalmak zorundayım. Otelde kalmaya izin vermez annem hiç bir yerde. Herkesle karşılaşmayı çok istesem bile, geleceğimi sanmıyorum. Çünkü daha çok yalnız olmayı istiyorum.

Biliyorsun, kurslarımız yakında haklarına⁽¹⁾ kavuşacak. Önemli bir kişi olacağım artık! Böylece yalnız üç yıl daha okuyacağım, iç bulandırıcı. Bir türlü bitmiyor okuma! Üç yıl sonra her şeyin nasıl olacağını kestirmek zor.

Yine yazmayı düşünüyor musun bana? Bu çok güzel olurdu! Kendimi çok yalnız duyuyor, her hangi birini sevmiyorum, bu yüzden beni unutma, hiç değilse Sen, sevgili dost. Seni anımsıyorum hep ve Seni seviyorum.

Elsa

Volodya amca, evet insanın bütün olası kaygı ve üzüntüleri konusunda konuşması gereksiz ve utandırıcı? Kim ilgi duyabilir böylesine soyut düşüncelere... Biliyorum, halk gerçeği yeğler hoş olduğu için. Haklılar, ben de öyle düşünüyorum. (Ama insanın) kendi duygularını böylesine çöküntüye uğratması olağanüstü anlamsızlıktır! Onların kendi içlerini dinleme, sonra da başkalarına anlatma hakları vardır. Ama bu da iyi bir yöntem değil. Ama bu Sen'den geldiği zaman, Volodya amca, her şeyi onaylarım. İşte yalnız Sen. Seni öperim.

E.

Adresini yaz

Senin l'yi noktalamana sevindim.

6

Mayakovski'den Elsa'ya

(Petrograd, 1. 11. 1916)

Başıslanan bn. Elsa Yuryevna

Ne yazık ki, korkunç mektubunuzu aldım. Kötücül durumları yazdığınız anılardan sıyrılmanızı diliyorum: "Bu denli olağanüstü olabileceğini beklemiyordum". Tümden temelsiz! diye yanıtlıyorum bu içermişliğe. "Gelemyeceğim, çünkü daha çok yalnız olmak istiyorum." Düşün kendi kendine ne denli kötücül olduğunuzu: İlkın sevecen kanıtlarla bir insanı çekmeye girişirsiniz, sonra da "ben gelmiyorum". Mektuplarımı aldıktan on yıl sonra yanıtlarsanız, bunun gibi ben de sizinkileri yirmi yıl sonra. Bu mektupla şu öneride bulunuyorum size, ya kötücül mektuplarınızı bana göndermeyi tümden kesersiniz, ya da aşağıdaki adrese kendinizi hemen savunursunuz: Petrograd Nadezjdinskaja -caddesi, 52 lag. 9.

Buyurunuza

Vladimir Mayakovski

P.S. (ek) Seni öperim sevgili Elik, Voiodya amcan

Moskova 19 2 16

XI

Volodya amca, 'beni öylesine korkuttun ki, sana yazmadan önce mektubunu nerdeyse okuyamıyacaktım. Bir yana bıraktım bütün öbür işleri...

Sevgili, nasıl savunacağım şimdi kendimi? Petrograd'a gelmeyi yeniden çok mu çok istiyorum, ama param yok, hiç param yok. Annemin verdikleriyle geçiniyorum senin anlıyacağın. Ancak yetiyor bu da bana! Ama şu anda, gelmeye ve sizi görmeye sonsuz bir isteğim var...

Niçin kendinden söz etmiyor, yazmıyorsun hiç, Volodya amca? Elinden gelmez mi? Ama ben çok mutlu olurum, genellikle yazarsan bana...

Bura kir pas içinde. Yağmur yağ ve güneş de yok. Birkaç gün sayrılanacağımı düşünüyorum durmadan. Çok çok yorgunum. İki kez ıslandım ayaklarıma dek. Sonuçsuz, suya dalmış kaz gibi. Çılgına dönüyor insan!

Bugün Lev Aleksandroviç⁽¹²⁾ beni görmeye (ziyarete) geliyor ve sizin üzerinize bana her şeyi anlatacak. Biraz karakaygısal (melankolik) gözüküyor. Lili onu kırmıyor sanırım. Bunu sana sorduğumu söylemeye gerek yok Lili'ye.

Yeni birşey yok bende. Bütün gün birden iyi bir şey olacak diye bekliyorum, ama hiçbir şey olmuyor.

Volodya amca, öylesine çok sertleştim! Bunun uzun süreceğine inanıyor musun?

Beni çok paylama, ne olursun, Sana çok sevecen davrandığıma inanıyorum. Ama gene de beni paylıyorsun. Çok seviyorum Seni.

Seni öper, öper, öperim

Elya

Bana yine yazacak mısın?

Moskova 19 10 16
XI

Sevgili Volodya amca, benim cansıkıcı bir özelliğim var: Yalnız, hoş olmayan bir şey başa geldi mi yazmak istiyorum. Ama sen bana karamsar mektup yazmayı yasaklıyorsun ve ben yumuşak başlı olarak her şeyin eskisi gibi olmasını bekliyorum.

İlk tasarımı, bu yıl sergide onaylandı. Bilemezsin, ne denli mutlu olduğumu, kendime inancımı tümünden yitirmiştim... Şimdi evdeyim, seviniyor ve dinleniyorum.

"Ruter knekt" -sergisi'ndeydim. Gerçekten birazını gördüm sayılır. Çünkü halk akın akın geliyordu. Buna karşın Lentulov'la Chagall'ı görebildim. Chagall'ı çok çok sevdim. Vermel'in⁽¹³⁾i yapmış olduğu Lentulov'un portresini gördünüz mü? Çok çok güzel. Bir yabansı (tuhaf) Lentulov: Birbirinden güzel şeyler ve sonra birden beğeni (zevk) yoksunluğu! Burlyuk da sergiye katıldı, ama onu kaçırdım.⁽¹⁴⁾

Sergide herkes Sen'den konuştu, ne yazık ki Sen çok uzaktasın.

Yeni haberlerim yok, mektup bekliyorum Sen'den.

Volodya amca, tüm olası gevezelikleri yazmayı olurlayıp olurlamayacağınızı henüz bilmiyorum, bu mektupta olduğu gibi, anlatacaklarım olduğu zaman yazıp yazmayacağımı da?

Seni öper, öper öperim.

Elya

Petrograd, 14. 11. 1916

Sevgili sevgili Elik!

Uzun ve güçlü bir kahkaha attım korkunç mektubun için.
Seni çılgın! Senden mektup almak varolan en güzel bir
şey.

Yaz bana ne durumda ve hangi gevezelikler olursa olsun.
(Pek doğal olarak sevecen gevezelikler her şeyden önce).

Çabucak buraya gel. Gününü ve saatini tam olarak bildir
bu parlak olayın.

Seni öperim (şimdiden bir üç dört kez)

Volodya

Moskova 19 18 16

XI

Sevgili Volodya amca, kendimden hoşnut değilim. Bir kez hiçbir şeye uyamadığıma karar verdim! Ama bu çok ürpertici ve korkunç bir şey, Volodya amca, öyle değil mi? Öyle de cansıkıcı!

Görülmemiş biçimde bezginim kendimden. Nereye gidebilir insan, kendinden kaçamaz ki...

Öyle işte, birkaç temel kaygılar söz konusu değil, ama iyi olduğuna inanma. Bana göre bu iğrenç bir şey!

Ya sen, kendi üzerine birşey yazmamaya söz mü verdin? Ayrımında mısın, nasıl gerektirici olmaya başlıyorum: Daha önce hoşnuttum, Sen yazdığın için genellikle. Ama ben şimdi çok daha değişgen oldum. Ama hiç de önemli değil - isteğin olunca yaz...

Ne biliyor musun, en çok umutsuz olduğum zaman, düşünmeye başlıyorum: Niçin evlenmemeli? Ama biliyor musun, kuramsal olarak bu çok kolay. Ama iş başa geldi mi evlenmenin olanaksızlığına tümünden inanıyorum, böyle evlenmeye...

Volodya amca, bütün dünyada birini sevmiyorum. Sanırım buna gücüm yetmiyor. Ama Sen, Sen mutlusun...

Senin için böyle bir sevecenlik duyuyorum. Değilse her şey dilsiz ve ölüm. Ne iyi olurdu insan bir an duymak ve öğrenmek gücünü yitirebilseydi. Örneğin uyur gibi. Ne denli iyi olurdu!

Seni çok çok öper, öperim.

Elya

Yaz, öylesine çok sevinirim mektubuna!

Çoğukez inanmışımdır, insan büsbütün açık yürekle yazmamalı: Kimi zaman gülünç duruma düşülür, bundan başka, belki de inanılmaz. Ama gerçek, hiçbir zaman bir tek ufacık sözcük yazmadım sana, ne yazdığımı iyice denetlemeden önce. Yalnız şu var ki, insan her zaman doğru sözcüğü bulamıyor. Ama ben kendimi hep zorluyorum. Seni bir kez daha öperim.

Elya

Petrograd, 16 19/ XII

**Sevgili ve tatlı Elik!
Gel buraya çabucak, varsa olanağı!
Bağışla beni yazmadığım için. Bu bir anlam taşımaz.
Sensin bir tek insan, şimdi seviyle, sevecenlikle
düşündüğüm.
Seni çok çok öperim**

Volodya

"Sinirler altında kıvrılır bacaklar"⁽¹⁵⁾

**Yanıt ver hemen
Dilerim**

(Moskova) 19 21 16

XII

Sevgili Volodya amcam, gelmezsem, yazarım. Mektubunla beni öylesine kuşkuya düşürdün ki, gelmeye karar verdim hemen. Daha önceleri usumdan çıkarmıştım gelmeyi. Şimdi kendimi nasıl toparlayacağımı gerçekten bilmiyorum.

Daha yeni bir iş buldum bir fabrikada, pek doğal bu yüzden ayrılması zor olacak. Ama gene de bir yolunu bulup üç günlüğüne gelmeye çalışacağım.

Belki, bu mektubumu almadan önce de gelebilirim. Eğer gelirsek (annem de) yarın sabah olur.

Bilet bulmak da zor. İşte böylesine kaygılar yetiştiriyor başka bir deyişle.

Kesinlikle karşılaşmayı istiyorum Sen'inle! Havada birşey duyuyorum, orada olmaması gereken ve düşüncem hep Sen'de. Bütün gün bu kaygılarla içiçeyim.

Şunu bilmelisin ki, Volodya amca, bir tek senin için geliyor...

Seni öper, öperim. Umut ediyorum Seni öbürgün göreceğimi.

İnanılmaz gibi - öyle değil mi?

Elya

Moskova 19 30 17
XII

Sevgili, biricik Volodyam. Buraya geleceğine inanamıyorum, ne yapacağımı bilemiyorum...

Tümden bozuk sinirlerim, trende ağladım ve büsbütün avunmasızdım. Annem bilemiyordu ne yapacağını benimle. Off, öyle utandım ki! Herşey Senin yanlıştın - senin çapkınlığın!

Yolculuk güzel geçti, evde herşey dingindi.

Sevgili Volodya, buraya gel, bana acı verme, sinirlenme.

Sen ki büyük ve güçlüsün, utanmıyor musun?

Sabırsızlıkla bekliyorum seni. Seviyorum Seni çok. Seviyor musun beni her şeye karşı!

Senin gelmeyeceğinden korkuyorum. Söz ver mektup yazacağına, hem de çarçabuk.

Öylesine suskundun istasyonda...

Seni öper, öper, öperim sevgili Volodya.

Gel buraya

Elya

14 Elsa'dan Mayakovski'ye

(Moskova) 19 30 17
XII

Volodya amca, yaz öyleyse... Gelmiyorsun, biliyorum bunu!

Kendimi üzgün buluyorum ve birden bire yaşamdan büsbütün bezginleştim... Kendimi sağlıklı bulmuyorum.

Gelebilirsin, sevgili Volodya!

Fabrika pek iyi gitmiyor. Her şeyde korkunç bir şanssızlığım var. Neye el uzatsam, elimden düşüp gidiyor her şey. Hiçbir şeye istek duymuyorum. Bu gerçek Volodya, her şeyden usandım... Hiçbir şey bulamıyorum.

Çok da çirkinleştim ve aynaya bile bakmayı göze alamıyorum.

Her şey nasıl Sen'de? Seni öylesine bekliyorum, gelmeyecek misin gerçekten?⁽¹⁶⁾

Yaz hiç değilse, önce olduğu gibi, çok sevdiğini beni.

Seni öperim çok çok çok, sevgili Volodya.

Elya

15 Mayakovski'den Elsa'ya

Petrograd, 5. 2 1917

"Sokakta bir ev, çok pencereli;
sağ yanında Pjanitskaja'nın.
Orada oturuyor bir kurt, kinci
tek isteğim arasıra bana yazsın!"

A.S. Puşkin⁽¹⁷⁾

Sevgili ve tatlı Elik!

**Ne oluyor sana? Yaz. Sensiz her şey cansıkıcı.
Seni çok çok öperim**

Volodya amca

(Moskova) 19 8 17

III

Tatlı Volodya amca, nedir olup bitenler, tümünden olağanüstü!⁽¹⁸⁾

Şimdi görülmemiş bir öğrenim yapma, çalışma isteğim var. Ama bir haftadan beri sokaklarda dolaşıyorum sabah-tan akşamın gecine. Kurslarda karşılaşmalar ve tüm başka olasılıklar. Derslerin yarın başlayacağına inanıyorum. Evet, bundan başka kesinlikle "Stasduman"⁽¹⁹⁾'da bir şeyler yapacağım.

Ve ya Sen, Volodya, Sen ne yaptın? Elinde bayrakla mı dolaştın? İyi ki "devrimin şafağı" būsübütün kanlı geçmedi, en azından burada evimizde.

Roman, korkunç biçimde coşkulu Petrograd için ve Moskova üzerine konuşulmasını istemiyor.⁽²⁰⁾

Volodya, Lili'nin sağlığı üzerine yazmaya söz ver bana, yalnız bana, anneme değil.

Seni özlüyorum ve yakında Petrograd'a geleceğim, birşey olmazsa olağanüstü aşamada pek doğal olarak.

Sen sevgili, neden Schiemann'a öyle kötü davranıyorsun? Onun büyük bir yanlışı yok. Ama sen belki de başkalarının görüşlerine boyun eğiyorsun? Böyle bir sayrılık var Çukovski -caddesinde, biliyorsun...(21)

Seninle karşılaşmayı çok istiyorum.

Haberin var mı, Roman yedek er oldu, silahlı dolaşıyor ve 6 polis tutukladı.

Ve "Savaş" baskısını artıracak tümünden. (22) Ne güzel!
Seni öper, öper, öperim. Yaz

Elya



Elsa Triolet



Vladimir Mayakovski, 1914



Mayakovski: Lili Brik'in portresi (1918 ?). (V. Katanya'nın arşivinden ilk olarak yayınlanıyor, Moskova).



Elsa (Sağda), Moskova'da okul bahçesinde kadın arkadaşlarıyla.



Elsa Triolet



Lili ve Elsa kızkardeşler, Moskova 1918



Elsa, ilk kocası Andr  Triolet ile birlikte (1920)



Elsa'nın Moskova'yı ziyareti (1925-1926)

ELSA TRIOLET

MAYAKOVSKI'Yİ ANLATIYOR*

Yanlış anımsamıyorsam, Mayakovski'yle 1913 sonyazında Chvas ailesinde tanış oldum. Anababa Chvas'ları, onların iki kızı İda ve Alya'yı çocukluğumdan beri tanıyorum. Onlar Karetnaya - Sadovaya'da oturuyorlardı, Zafer Alanı köşesinde hemen hemen. Şimdi adı Mayakovski-Alanı.⁽¹⁾ ve biz - annem, babam, kız kardeşim Lilya ve ben - Maroseyka'da oturuyorduk.⁽²⁾ Karatnaya - Sadovaya benim için dünyanın ucuydu sanki. Gerçekten çok uzaktı orası. Telefon olmaması nedeniyle ve bu yüzden pek az gittik. Evde kimsecikler olmayabilir ve boşuna yolculuk etmiş olurduk. Lilya ve ben annemizin, babamızın kucagında oturuyor ve at arabasında sarsılıyorduk. Babam Chvas neyle uğraşıyordu anımsamıyorum. Ama annem dikişçiydi ve adı Minna idi. Bunu anımsıyorum, çünkü evin girişinde her yanda büyük bir levha vardı: "Minna". Chvas ailesinin oturduğu kat evi büyük ve eski, yamuk ve taban tahta kaplamaydı. Salonda büyük bir piyano ve hurmaağacı, deney odasında aynalı dolap vardı. Ama evde en çok ilginç olan içindeki atölyelerdi. Akşamları, dinlenme günleri kimse çalışmadığı zamanlar orada en büyük atölyedeki uzun masada çay içiliyor, yemek yeniyordu.

En yaşlı kız İda, Lilya'nın arkadaşıydı, ama ben de küçük kız Alya için bile çok küçüktüm. Kendinden küçükle oynamak istemiyordu. Oyunlardan yalnız birini anımsıyorum. O da İda, Lilya ve Alya'nın ortaklama güçleriyle beni tuvalete kapatıp kapıyı üstüme kilitlemeleri. Çünkü, dışardan kilitlenen kapıdan korktuğum gibi hiçbir şeyden korkmuyordum.

Bu çocukluk anılarından hemen sonra Mayakovski'yle ilk karşılaşmam 1913 sonyazı (sonbahar). O zaman on altı yaşımı doldurmuş, Lise'ye girmiştım, yedinci sınıfa. Sekizinci sınıfta eğitbilimsel [pedagojik] öğrenim başladı. Lilya yonutçuluk [mimarlık] öğreniminden bir süre sonra evlendi.⁽³⁾ İda seçkin bir piyanist oldu, Alya da ressam. Benim de resim sanatı öğrenimi yapmak tasarılarım vardı Masjkov'da⁽⁴⁾. Yaş ayrımı yokolmaya başladı. Yaz dinlencesinden Finlandiya'ya dönünce kendi isteğimle Chvas ailesine gittim, anababamdan izin almadan.

Benim için büyük piyanolu ve hurma ağaçlı salonda tanımadığım birçok insanlar vardı. Hepsı gürültü ediyor, konuşuyorlardı. İda, piyanoya oturup çaldı ve şarkı söyledi. Herhangi bir nedenle resim sanatçısı Osmerkin'i⁽⁵⁾ solgun, saydam burnuyla anımsıyorum. Ve adı Fridenson olan sayrı görünüşlü bir adamı. Görülmemiş, yadırgı ve kocaman yapılı kara kadife bluzlu biri, büyük adımlarla dolaşıp duruyordu. Herkes onu görüyordu önünden geçip giderken tiksintili bakışıyla. Ve kendi kendine konuşuyordu. Sonra (şimdi böyle anımsıyorum) onun kalın sesi - gürledi birden bire. Bu ilk kez, şiirler ya da insan değil beni etkileyen - bir doğa olayına, gökgürlemesine benzer durumdu. Mayakovski, "Nesnelerin Başkaldırması"nı okudu. Daha sonra "trajedi" diye adlandırdı "Vladimir Mayakovski".

Uzun masalı atölyede yedik, ama anababalar yoktu. Nereye gittiler bilmiyorum, belki de şimdiden uyudular. Oturup çay içtik... Yirmi yaşındakiler en kötüsü sanatın yönü konusunda o anda birbiri ardısıra tartışıyorlardı. Ben hiçbir şey anlamıyor, orada oturuyor ve gerdanlığım ile oynuyordum parmaklarımla... iplik koptu, inciler yere düştü, her yana yuvarlanıp gitti. Hemen masanın altına girdim, dağılan incileri toplamak için. Ve sonra Mayakovski yanımdaydı yardım etmek için. Bütün yaşamım boyu, hep yarı karanlık anımsadım, dikişçi süprüntüleri, yaylı iğneleri, iplikleri, parmak incileri ve Mayakovski'nin elini elimdeki.

Mayakovski bana çşlik etti uzaktaki Marsejka'ya. Onun adıyla anılan alanda at arabası duruyordu.⁽⁶⁾ Arabaya bindik.

Dersler başladı Lise'de. Valitskaya özel Lisesi'ne girdim. Lisc, henüz Pokrovka'daki Prens Golitsyn sarayından Zemlyanoy'da Chludov'un evine taşınmıştı.

Evin arkasında eski büyük bir park vardı.⁽⁷⁾ (Lisc'de) ara dinlencesinde bu parkta arkadaşım Nadya ile geziniyorduk ve bu olağanüstü tanışıklığı ona anlattım.

Mayakovski bana telefon etti, ama onunla karşılaşmak istemedim. Bir ara karşılaştık bir rastlantıyla. Sonra bir zaman geçti - belki uzun bir zaman değil, ama bütün bir yıl geçmiş de olabilir. Mayakovski, başında değirmi şapka, üstünde kara palto Kuznetski-caddesine geldi ve bastonunu salladı. Kaşlarını kaldırdı, gülümsedi ve beni yoklamaya gelip gelemiyceğini sordu. Bu karşılaşmadan sonra anılar birbirine girip karışır. Böylece bilemiyorum bu anıların aralarında ne kadar zaman geçtiğini ya da nasıl bir düzenle ortaya çıktıklarını.

1913'tü, savaştan bir yıl önce. Babam Avusturya elçiliğinde hukuk danışmanıydı. Kendi yöneticileri, çalıştıncıları ile çekişmeli duruma düşen konuk müzikçi Avusturyalı sanatçılar, yabancı giyimli kahve şarkıcıları, dizkapakları çıplak Tirolliler⁽⁸⁾... ama değirmi şapkalı ve kara paltolu ve onun altında, bluzun dışında soluk yüzlü Mayakovski, öylesine korkuttu ki hizmetçiyi, geri geri giderek oradan uzaklaştı.

... 1914 yazı annemle ben, sayrılanan babamı alıp Berlin' gittik. Orada ameliyat oldu. Bir ara iyiye doğru gitti, iyileşti. Yataktan kalkıp yürümeye başladı. Savaş patladığı zaman, Berlin dışındaki Sanatoryum'da idik. Oradan uzaklaşmaya zorlandık birdenbire ve İskandinavya'dan dönüş yaptık. Moskova'ya geldiğimiz zaman, babam eski sağlığına kavuşarak eskisi gibi çalışmaya başladı.

İşte o dönemde Mayakovski, sık sık evimdeydi, belki de her gün. Ben odamda ona bakıyor, o da savaş afişleri yapıyordu (daha çok 1914 Ağustos - Eylül aylarında):

***"Deutschland über alles"* haykırır Alman
çallılara sinmişler durmadan.***

***O Avusturyalı erler de
Karpattlar'da yemin yemin üstüne.⁽⁹⁾***

Büyük bir olasılıkla bu afişler evimde yapıldı, çünkü metinleri çok iyi anımsıyorum. Volodya resim yapıyor, ben de onun yanında oturuyor, ders çalışıyorum. Arasira onun yazım yanlışlarımı düzeltiyorum.

Salonda, piyanonun (Gnesin müzik okulunda Olga Fabianovna'da⁽¹⁰⁾ öğrenim yaptım) başında kendimi seyredivorum ve Vlodya* benim arkamda bir gidip bir geliyor, kendi kendine mırıldanıyor: O şiirler yazdı, sevişti müzik çalarken.

Onu akşamları yemekte de anımsıyorum: Yemek masasında babam annem, Volodya ve ben. Volodya susar incelikle, arasira anneme dönerek kendine özgü tümcelerle: "Bağışla Yelena Yulyevna, bütün köfteli sandevicileri tek başıma ben yedim..." Ve kesinlikle babamla konuşmak istemiyordu. Akşamın gecine doğru annem babam gidip yatınca, Volodya ile ben babamın kocaman yazı masasının bulunduğu odaya geçiyorduk. Koyu kumaşlı kanapçer, İran halısının üzerine yerleştirilmiş koltuklar ve kitap dolabı... Ama annem uyumadı, Volodya'nın gitmesini bekledi. Sabahlık giysisiyle geldi birkaç kez onun gitmesi için: "Vladimir Vladimiroviç, gitme zamanı şimdi!" Ama Volodya tınmadı hiç, kalmakta direndi.

(..) Ertesi gün yeniden başladı her şey: Volodya beni görme-ye geldi. Annemi bir "şövalye" gibi karşılayıp dede ağır başlılıkla: Siz gidip yatar yatmaz dün, Yelena Yulyevna, ip merdivene geldim yeniden.."(..)

* "Her şeyden önce Almanya"

* "Volodya" ya da "Volodya amca", Elsa'nın Mayakovski için kullandığı ad ve seslenme (hitap etme biçimi). Ayrıca mektuplara bakınız. A. R. E.

Benim davranışlarım **Mayakovski'**ye duyusal ve ilgisizdi. Ne kendime, ne de ona sorular sordum. Onun evde bulunduğunu doğal gördüm. Çalıştım kendi kendime, kitaplar okudum ne ola ki bir yerde kendimdeydim, beni görmeye gelmiş olsa da. Evde olmadığım zaman yoklama (ziyaret) kartını bırakırdı Volodya. Yaklaşık on beş santimetre eninde, ak üzerine sarı, tüm uzunluğu genişliğince basılı: **VLADİMİR MAYAKOVSKİ**. Annem, kartını her zaman özdeş yorumla geri verirdi bıraktığı kartı: "**Vladimir Vladimiroviç, kartınızı unuttunuz.**" Volodya ayaklarını birbirine yaklaştırdı, hoşnutlandı ve kartını cebine koydu.

Çok ilginç, **Mayakovski'**de hiçbir şey beni şaşırtmıyordu. Onda herşey bana tümünden doğal geliyordu; yoklama kartı, sarı blüzü", sürekli olarak şiir mırıldaması.

Bir yerde birlikte olduğumuz zaman, hiç de umurumda olmuyordu herkesin ona dik dik bakması. Bunu hiç de düşünmedim. Onun anlık, şaşırtıcı davranışı, olağanüstü, özyapısal durumu, giyinimine tümünden ilgisizdim. Davranışları, gazete yoluyla basın, "gelecekçilik", kavga ve dedikodular, karaçalmalar bana ulaşmadı, ırgalamadı beni. Olayların düzeni böyleydi; **Lilya**, Petrograd'dan Moskova'ya geldiği zaman. Babamın sağlık durumu kötüye gitmeye başladı yeniden. **Lilya** bir kez şöyle dedi bana önümden geçerken: "**Mayakovski** denilen adam seni yoklamaya geliyor... Annen senin yüzünden ağlıyor." Volodya bana telefon edince, hemen ona dedim. "**Daha buraya gelme, annem ağlıyor.**"

1915 yazı yaklaşınca, babam yataktan kalkamaz oldu. Annem bütün gün onunlaydı. Benim yüzümden ağlamasını istemiyordum.

Babam **Malachovka'**daki yazevi'ne taşındı. Orada annemin kızkardeşleriyle birlikte oturuyorduk. Bilmiyorum, anımsamıyorum Volodya nasıl oldu da, beni orada buldu. Benimle karşı-

laşmak istedi ve **Malachoka** istasyonunda görüşmemizi söyledi. Ya oraya gitmedim ya da oraya babamla birlikte gittim. Bu yüzden **Volodya'yı** uzaktan gördüm yalnız; sırtı istasyona dönük, bacakları ayrıık orada duruyordu... Sonra birkaç kez oraya gittim yalnız: Orada duruyordu önceki gibi, dişleri arasında sigara ağızlığıyla. . şaşkın, öfkeli bir bakış. Sanırım akşamdı, daha önce istasyondan ötelere gezindiğimiz zaman - anımsıyorum **Volodya** bir gölge gibi gezindi benimle ıssız yaz yolunda. Bana kızgındı. İleri gitti biraz ve karanlıkta onun şiirli sesi parmaklıklar boyunca kaydı gitti bana dönüp bakmadan. Kendi kendine ve yüksek sesle **Volodya'nın** şiirler yazmasına alıştım ve bunu düşünmemiştim. Böylece, birden o akşam, benden bir ışık çıktı, biri beni uykumdan uyandırmış gibi. Sonra onun yarı yüksek sesle dediğini duydum:

İşitin!

yıldızlar tutuşursa -

bu demektir, birinin gereği var onlara?⁽¹⁾

Bunun gibi... Durdum ve sordum kızgın ve sinirli:

- Bunu kim yazdı?

- Ahaa! Bunu sevdin mi?... Öyle mi? dedi **Volodya** utkulu.

Biraz daha gezindik, bir yere gelip kendi yalnızlığına bırakılmış arkalıksız bir kanapeye oturduk yıldızlı bir göğün altında. Bana, **Vladimir Mayakovski** şiirlerini okudu. Sanırım "**Bulut**" şiirini, ve yalnız "**Bulut**".

Bir gün **Mayakovski**'yle gizlice karşılaşabilmem benim için artık iyice belirmiş oldu. En ufak iç acısı duymadan. Moskova'ya yolculuk ediyordum boş, naftalin kokulu evimize.. Yuvarlak katlanmış halılar, muslin kaplı lambalar ve karga karası kuşlar gibi örtülere sarılı iki büyük piyano.. **Volodya** gribe yakalanmış, ateşi yükselmişti. Bugün bana öyle geliyor ki uzun zaman sık

sık karşılaştık. gerçekte **Volodya**, **Petrograd** otomobil kurumunda çalışıyor ve çok az **Moskova**'ya uğruyordu.⁽¹²⁾ İda Chvas'ın anladığına göre 7 Temmuz 1915'te Volodya'nın doğum gününü kutladık, **Stolesjnikov**-sokağının köşesindeki bir otelde. **Petrovka**, **Georgi Yakulovla**⁽¹³⁾ birlikte biz "üç. (..)

Temmuzda öldü babam.⁽¹⁴⁾ **Lilya** ölügömmе törenine geldi. Ve herşeye karşın - **Mayakovski** üzerine konuştuk. O pek doğal olarak üzerine konuşulduğunu duymuştur. Ölügömmе töreninden sonra annemle halamı yazevine bıraktım ve **Lilya**'ya, **Petrograd**'a gittim. **Mayakovski** gelip beni Çokovski-caddesinde oturan **Lilya**'da yokladı. Bu kez ya da olasılı daha sonraki karşılaşmada, **Volodya**'dan diledim şiirlerini **Lilya** ve **Osip'e** okuması için? Bana öyle geliyor ki, o akşam gelenlerin çoğu kesin kararlarını verdiler **Mayakovski**'nin "**Pantolonlu Bulut**" şiirine. Onun şiirine çılgın gibi tutuldular yerine konulamaz biçimde. **Mayakovski** yerine konulamaz biçimde **Lilya**'ya tutuldu. Babamın ölümünden sonra, anem ve ben Maroseyka'den, **Piyanitskaya**-caddesindeki **Galikov**-sokağına taşındık. Yonutculuk [mimarlık] kurslarına başladım. 1915, 1916, 1917... **Moskova**'da **Petrograd**'da karşılaşmalar. Siyasal olaylar, erke değişimi üzerine konuşmayacağım; yalnız **Mayakovski** ve onu doğrudan doğruya ilgilendiren durumlar üzerine konuşacağım. Moskova'ya bir gelişinde **Volodya**, yakın arkadaş **Stanislav Gurvits**'le birlikteydi. **Gurvits** çok ilgilendi **Volodya** ile. Onun canlılığı, Batı züppeciliği, iyi dikilmiş ceketi, gevşek davranışları ve olağanüstü bir insan oluşuyla... Eğer yanlış anımsamıyorsam, **Stanička** teknik öğrenimi yapmıştı.⁽¹⁵⁾ **Volodya** **Petrograd**'a dönünce **Stanička**'yı bana kalıt bıraktı. Bana sık sık geliyor beni yokluyordu (ziyarettime geliyordu). **Volodya** **Moskova**'da olunca da zamanı hep birlikte geçiriyorduk. Bizde oturuyor ya da dışarı çıkıyor yemek yemek ya da biriyle konuşmak için. Arasıra sanatçılar çevresine uğruyorduk. Bir şeyi çok kesin olarak anımsıyorum: **Volodya** ile **Stanička**'nın konuşmaları be-

ni her zaman ağlatacak biçimde güldürüyordu. Her hangi bir nedenle "Volodya amca"ya dönüşen Volodya, arkadaşını benim ellerime bıraktı.

O dönemden Volodya'nın Petrograd'dan göndermiş olduğu birkaç mektubunu bir tansik olarak saklamayı başarmıştım. Kısa satırlar uzak bir dünyayı, Volodya amca ile dostluğumu yeniden uyandırıyor. O zaman bütün acılarımın ve romansların açılış törenini yaptım... "İ'ne nokta koymuş olmana sevindim." Bu tümce olmasaydı, hiçbir zaman İ'yi anımsamış olmayacaktım, (16) Volodya ile ilişkilerimin çevresindeki bütün havayı da; içtenliği, karşılıklı özveriyi anımsamıyacaktım. Biliyordum ki, insan bir gözünü Mayakovski'de bulundurmalıydı. O salt olağan bir ozan yalnız, savaşımçı bir ozan! O yalnız bir insan değil, öyle bir kişilikti tüm insanlığın acısını içinde taşıyan. Ve o sevi, başarı ve yaşam uğruna olanaksızlığı zorluyordu. Volodya'nın bir gün yaşamına son vereceği korkusu içindeydim her zaman. "Bulut"tan bir dizeyi içeren bir mektup alınca ondan (19. 12. 1916), "Bacaklar bükülür sinirler altında" - O zaman yola koyuldum Staniçka'ya: Volodya'yı kurtarmalıyız!(17)! Ama Staniçka güldü bana ve dedi, "o böyle bana da yazdı, çünkü sinemaya gidecek kimse yoktu kendisiyle birlikte." On dokuz yaşındaydım ve annemin izni olmadan hiçbir yere gitmezdim. Ama bu kez yalın olarak dedim, hiçbir neden göstermeden anneme, Petrograd'a gideceğim.(18)

Bu yolculuktan yalnız birkaç parça kaldı usumda. Yarı karanlık oda, sanırım Volodya'nın Nadezjdinskaya-caddesi'ndeki odası... Bir kancpe, bir sandalye, bir masa, masada bir şişe şarap...

... Aça -

biliriz bir şişe

ve boğabiliriz acıyı

şaraba...(19)

Volodya masada oturur, odada dolaşır, susar... Ben kanepede bir köşede otururken. Beklerim. O susar, yer, oturur, gezinir... Saatler geçer... Benim de sinirlerimin altında bacaklarım bükül-meye başlar. Bu işkence ne kadar zaman sürecek? Niçin buraya geldim? Ona hiçbir şey yapamam ve onun bana bir gereksinimi yok. Birden ayağa kalktım gitmek için. Aşağıya kapıya doğru. Kuşkusuz, uzun zamandan beri başka bir **Vladimir** bekledi beni, **Vladimir İvanoviç**.⁽²⁰⁾

- Nereye gideceksin?

- Gideceğim.

- Bunu göze alma yalnız!

- Göze alma demeyi "göze alma" benim için!

Ağlamaya başladık. **Volodya** kızdı ve beni orda kalmaya zorladı. Sıyrılıp kurtuldum, öleceğimi bilsem de durmadım. Kapıya çarptım, kürkümü çektim ve dışarı koştum. Merdivenin aşağı basamağında dışarıya çıkmak üzereydim, önüme durup mırıldadı: "Bağışla bayan..." ve şapkasını kaldırdı.

Yola çıkınca **Volodya**, önceden beni bekleyen **Vladimir İvanoviç**'in yanına oturmuştu. **Mayakovski** geceyi bizimle birlikte geçirmeyi düşündüğünü; yüz­süz ve saygısız biçimde açıkladı. Sonra da birdenbire benimle şaka, ve **Vladimir İvanoviç**'le alay etmeye başladı. **İvanoviç**, pek doğal olarak konuşmasına yanıt vermedi - böyle sporda **Mayakovski**'yle kim yarışabilirdi? Ve gerçekten o akşamı üçümüz birlikte geçirdik, içerek varyiete programlarına baktık... Hem güldük, hem ağladık! Ama ne çetrefil ve duygusal insandı bu **Mayakovski**!

Çukovski-caddesi'nde, pek doğal olarak **Lilya**'nın evinde kalıyordum. "Savaş ve Dünya" ve "İnsan"ın yazıldığı günlerdi...⁽²¹⁾

O kendini vurdu sevgilinin kapısında."⁽²²⁾

trampetler

4
4 TAA - TA - TA - TA - TA - TA - TA - TA - TA - TA - TA - TA

Böyleydi savaş günlerinde!

Bu gelişinde, Lilya yeni yıl akşamı "**Gelecekçi Noel şenliği**"⁽²⁴⁾ni düzenledi. Süslü çam dalı ışıklı bir taç gibi tavana asıldı, duvarlar ak örtülerle kaplandı, mumlar yakıldı ve biz giyinip kuşandık, sürünüp boyandık yeterince gülünç ve tuhaf görünmek için. **Volodya**'nın boynunda bir çeşit al kızılderili atkısı vardı, **Çklovski**'nin üzerinde de bir denizci gömleği... Yemek odası, piyanonun bulunduğu odadan daha küçüktü. Gelenler masanın çevresine oturup sırtlarını da duvara dayarlardı. Yemekler doğrudan doğruya kapı deliğinden verilirdi. Cep irakgörürüyle **David Burlyuk**, **Çklovski**'nin deyimiyle, büyük sayrı bir kuş gibi, kambur ve soluk **Vladimir Chlebnikov**; mavi gözlü **Vasili Kamenski**, **Kuzmin** ⁽²⁵⁾ ve **Yurkun** ⁽²⁶⁾ da bütün öbürleri gibi oradaydılar. Düzgün (yüze sürülen)'le yüzünü maviye boyayan **Vasia Kamenski**'nin yanına oturdum: Mavi kaşlar, bir yanağında mavi, küçücük bir kuş resmi. **Kamenski**'ye göre bu biçim yüz boyamak hiç de yeni bir şey değildi. Gelecekçiler [futuristler] sık sık bu biçimde görünürlerdi. Bende, bir yanağı güllü bir resmi bile var **Kamenski**'nin. Resim **Kazan**'da çekilmişti. Bu yüzden tarihini saptamak da zor değil: Şubat 1914. **Kamenski**, **Mayakovski** ve **Burlyuk** Rusya'da geziye çıktıkları ve gelecekçilik üzerine konuşmalarda bulundukları zaman. **Mayakovski**'nin bir fotoğrafı da bu kuramı kanıtlar. Bir de basılmış metin var: **Gelecekçi, Vladimir Mayakovski**. Daha küçük yazıyla da: **Elektro - Velografi. Kazan. Voskresenkaya**. Her iki resim de özdeş tür posta kartı.

Bu Yeniyl Şenliğinde, masa komşum **Vasili Kamenski** elini ve yüreğini verdi bana. Bunun daha onaylanmamasına karşın, hemen onaylanmış görüldü ve herkes **Vasia**'yı "nişanlı" diye çağırmaya başladı.

Moskova'ya döndüğüm zaman, **Vasia Kamenski** hemen yukarıya çıktı. Anneme **Ural (Kamenka)**'da tecim eşyalarının ne

denli güzel olduğunu ballandıra ballandıra anlattı uzun uzadıya, bitmez tükenmezcesine. Böylece onu yalnız bırakıp annemle, kendi işlerim için uzaklaştım. Volodya da Moskova'ya geldi, ve sürekli olarak evimdeyken Vasia'yı desteklediğinden, Vasia'nın bütün oyunlarını kuşkuyla izledi. Vasia'nın uzun uzadıya dil dökmesiyle büsbütün yorgun düşen anneme dedi: "Yelena Yulyevna, inanma ona, Ural'da bir tek gülden başka hiçbir şeyi yok!" Ve savının altını çizerek Mayakovski, bir parmağım havaya uzattı. Vasia'sın anlatılarıyla özel olarak ilgilenmiyorum şu anda; evlenmelerle, Ural'la... O dönemde devrimin başlangıcında yaşamım yolundan çıkmıştı. Ama Volodya bile gizlerimi bölüşmedi: Şurası açıktır ki herşeyi Lilya'ya anlatıyordu. Yüzeyden bakılınca herşey önceki gibiydi: Kurslarıma gidiyor, sınavlarımı veriyor, dostlarla karşılaşıyordum.

Petrograd'la Moskova anıları birbiriyle karışıyor; yıllar, mevsimler gibi. Onun tasarlamış olduğu roman ve "İki kızkardeş" diye adlandıracağı (başlığı şöyleydi yaklaşık olarak "üç kızkardeş" bunun gibi o dönemde üzerinde çalışmış olduğu "Savaş ve Dünya"⁽²⁷⁾ ile Savaş ve Barış"⁽²⁷⁾ da yakın birbiri-ne.) Yaşlı Vladimir İvanoviç üzerine kuşkulu bir çekişme daha anımsıyorum. İvanoviç ile onun ad koyma gününü kutlamak üzere dışarı çıkacaktık. Volodya onun adını Lilya ile birlikte evde kutlamayı istedi. Eve gelince, o öylesine derinden yaralanmıştı ki, bana elini bile uzatmayı istemiyordu - Lilya avundurdu bizi. Volodya'nın, Aseyev'le birlikte beni görmeye gelmesini de anımsıyorum onun şiir dizeleriyle:

*Oksana! İncisi evrenin!
parçaladım havayı dalga dalga,
çıkartıp seni Ukrayna toprağından
ve koydum seni şarkılarıma!⁽²⁸⁾*

Galikov - Sokağı'ndaki suskun evde, **Aseyev'in Sinyakova** kızkardeşlerden biri olan **Oksana** üzerine coşkulu anlatılarını dinledim. **Sinyakova** kızkardeşler daha sonra **Chlebnikov'un** şiiri "**Mavi Kelepçeler**" şarkısını söylediler.

Chlebnikov, Mayakovski, Aseyev, Krutçonich... Onlar şiirde **B** harfinin egemenliğini kırdılar... **Buryusov, Balmont, Belyi, Blok...** benim ozansal görünümüm devrim öncesi yıllarında.. Bunlardan **Aseyev'i** imrenerek dinlemedim! Ama bütün öbürlerinin üstünde o dönemde yazılan bütün şiirlerin üstünde **Mayakovski** egemenliğini sürdürdü. Ve 1918 Şubatında **Poli-teknik Müzesi'nde "Ozanlar Kralının Seçimi"** düzenlenince **İgor Severyanin** seçildi, "**kral**" olarak bildirilen **Mayakovski** değil! Dayanılmazdı, sinirlenip kızdım. Oranlamak yalnız **Severyanin** ya da **Vertinski'yi** **Mayakovski'yle**! Oranlamak onların şiirini; "**şampanyalı ananaslar**"la ve **Moskova'nın** ıslak bulvarlarında "**kokainle çarmıha gerilmiş**" kızlarla **Mayakovski'nin** şiirlerini!⁽²⁹⁾ **Mayakovski** orada bir yerde, ayakta; solgun, saçları karmakarışık.. Ve daha yüksek sesle okumaya başladı **Mayakovski** şiirlerini halkın gürültüsünü bastıran bir sesle.

Gece "**Ozanlar Kahvesi**" usumda beliriveriyor "**para için doğmuş değil**" filminden bir fotoğraf çekilmiş.. Güllerle süslenmiş, tavanı yüksek "**Ozanlar Kahvesi**"nde, ayakta duruyor şapkalı **Mayakovski**, onun arkasında cep ırakgörtlü **Burlyuk** ve bir **Klimov**, başında bir şerit masada oturuyor, ayakları kanepeye dayalı. Böyle bir "**Ozanlar Kahvesi**"nde gözüktü **Mayakovski**; oradaydım onu dinledim, öyle bir durum ki pek bir şey anımsamıyorum.⁽³⁰⁾ **Kuznetski Sokağı'ndaki Georgi Yakulov'un**⁽³¹⁾ biçimlediği "**Café Pittoresque**"i daha iyi anımsıyorum. Oradaydık, ortalık temizlenirken, **Volodya** dedi: "**Bakın, duvarlar kürklere boğulmuş!**" Bu kahvede daha sonra **Mayakovski** ile **Kamenski** göründüler.

Bir ara Lilya'nın evindeyiz Çukovski - Caddesi'ndeki. Ödeş evde ama başka bir katevinde.⁽³²⁾ Büyük büro da aynalı, duvarlarda balet giysileri: Lilya balet oynar... Akşama doğru, evleneceğim adam geliyor: Askeri üniformalı bir Fransız.⁽³³⁾ Odada yanyana oturan Lilya ile Volodya kağıt oynuyorlar, dışarı çıkıp ona bakıyorlar... Hiç yorum yapmadan. Volodya soğukça selamlar ve Fransız aşkım üzerine hiç konuşmaz.

1918 yılında sınavımı vererek, Moskova kadın yapı kursları Yonut ve Yapı bölümünden diplomamı aldım. 27 Haziran 1918. Daha önce adı Soylu kızlar Enstitüsü olan kurslarım Novaya Basmannaya-Caddesi'ndeydi. Sovyet yabancı kimliğimi de aldım, onda şöyle yazılıydı: "Fransız ordusu subayı ile evliliği nedeniyle". Annemin kimliğinde de şöyle: "Kızma eşlik nedeniyle" Kimliği veren arkadaş dik dik bana baktıktan sonra ayrılıp giderken şöyle dedi: "Bizde erkek yok mu ki, durup yabancılarla evleniyorsunuz?"

Eşyalarımızı sattık. Piyanoyu odadan aldığımızda, odamızda oturan işçi ailesinin odası da genişlemiş oldu. Yolculuğumuz yaklaştı. Çantalarımızla birlikte at arabasına bindik. Dadım (süt annem) Stiosja öyle bağırdı ki bütün Galikov sokağı işitti. Ben ki, üç-dört ay sonra döneceğime inanıyordum!

İsveç üzerinden Paris'e yolculuk edecektik. Yanlış anımsamıyorsam, buharlı gemimiz Ongermand 4 Temmuzda Petrograd'dan - kalktı. Lilya'nın evinde oturuyorduk. Oda bomboştu: O zaman Lilya ile Volodya'nın ortak yaşamı başlamıştı ve Petrograd'ın dışında Levasjovo'ya gittiler. Annem için Lilya'nın bu yaşam değişimi ağır bir vuruş oldu. Çünkü o hiç de hazırlıklı değildi buna. Mayakovski'yle karşılaşmayı istemiyordu. Lilya'ya hoşça kalınız demeden yolculuk etmeye hazırды. Yola koyuldum yalnız, Levasjovo'ya.

Çok sıcaktı, öylesine güneşlendi ki, Lilitjka'nın bedenini kabarcıklar sardı ve yarı karanlık odada uzandı. Volodya sessiz

sessiz gelip gitti. Ne konuştuğumuzu, nasıl ayrıldığımızı anımsamıyorum.. Başkalarının özel yaşamında bilinçaltı, onaylanmış dokunulmaz bir şey. Daha sonra başa ne geleceği üzerine ve yeni ilişkilerin ayrılmına varmamış gibi davranmadan soru sormayı yasak etmeyin bana.

Ertesi gün, sabah erkenden Lilya kente geldi. Sanki benim çekip gitmem, onun içine birden doğmuş gibiydi, tanımadık bir Fransızla evleneceğim.. Benim Volodya'ya hoşçakal demem için bir akşam önce Levasjovo'da bulunmam... "Pişman olmaz mısın, Eletjka? Gitme! Roman'la evlen onun yerine...."⁽³⁴⁾ Ama o geç uyandı.

Volodya rıhtıma gelmedi, çünkü annemin öfkesi daha yatışmamıştı. Gemi rıhtımdan kalkacağı an, yarı karanlık odada bir gidip bir gelen susuk Volodya'nın ve rıhtımdaki Lilitjka'nın imgesini benimle taşıdım. Sıcak mı sıcaktı, yiyecek bulunmuyordu kolay kolay. Petrograd'da yığın yığın meyveler çürüyüp gitti. Onlar yenemezdi, kolera insanları her yerde kırıp geçiriyordu - polis jandarması gibi - sonsuz bir karakayı (melankoli)'yle güverteden Lilya'ya bakıyorum; uzanıyor, bir et paketi vermeye çalışıyor bize. Görüyorum şaşırtıcı küçük ayaklarını, incecik ayakkabılarda kolera bulaşmış su birikintisinin yanında, ince bedenini, gözlerini...

Yuvarlak

ve esmer

tutuşan

ateş gibi.⁽³⁶⁾

Gemi kalktı.

Stockholm'de hemen karantinaya alındık! Ahçı koleraya tutuldu ve sonra birkaç yolcu daha. İsveç yemeğinin uyandırdığı tiksintiyi hiçbir zaman unutamam, özellikle pastalarını... Baltık denizinin öbür yanında, bir taş atımı ötede, yeni bir toplum kurulmaya başladı.

AÇIKLAMALAR

Mektuplar:

1- Elsa'nın kızkardeşi Lili Brik, 1915 Temmuz'unun sonunda Mayakovski'yle tanıştı.

2- Elsa, yonutculuk (mimarlık) öğrenimini yaparak, 1918'de diplomasını aldı.

3- "Pantolonlu Bulut" kitabı bugünlerde çıkmıştı. Elsa'ya sunusu şöyle: "Tatlı biricik Eliçka'ya - içtenlikle V. V. Ayrıca bkz.: Abdullah Rıza Erüven: Mayakovski - Yaşamı-Sanatı-Şiirleri, Berfin Yayınları, 1997

4- Mayakovski, ekimin başında çıkan, toplu şiirlerinin ilk cildi olan "Böğürme Gibi Yalın" adlı kitabını Elsa'ya gönderdi.

5- Bu l'nin kim olduğu bir türlü bilinemedi.

6- Mariya Denisova (1894-1944), "Pantolonlu Bulut"un ilk bölümünün Mariya örneği.

7- Mektup, defterden yırtılan kağıt üzerine yazılmıştır.

8- Vasili Kamenski (1884 - 1961) Gelecekçi (futurist) ozan. Uzun zaman Elsa'yı gözetleyip ona kendisiyle evlenip evlenemeyeceğini sordu.

9- Mektup posta puluna göre tarihlenmiştir.

10- Önceki mektuba bakınız.

11- Devrimden önce Üniversite öğrenimine yalnız erkekler alınıyordu. XIX. Yüzyılın ortasından beri kadın kursları vardı yalnız, öğrenim yerine. Elsa'nın kız kardeşi Lili matematik öğrenimi yaptı kadın kurslarında. Elsa'nın, "hakları" sözcüğü; "sınava girme hakları"nı amaçlamaktadır.

12- Levi Aleksandroviç Grinkrug (1889 - 1987), Mayakovski'yle Brik'in çok yakın dostu. 1913-1914 kışından beri Lili'yle Osip'i tanıyordu. Grinkrug, o zaman Moskova'da bir bankada çalışıyordu. Her Cumartesi Petrograd'a gidiyor; Lili, Osip ve Mayakovski'yle karşılaşıyordu.

13- Sanatçı topluluğunun 5. sergisi "Ruter knekts" 1916 Kasım-Aralık aylarında açıldı. Bunlar arasında Marc Chagall, Lyubov Popova, Natan Altman, Alexandra Exter, Vasili Kandinsky, David Burlyuk ve Aleksandr Lentulov (1882-1943) vardı.

Lentulov, Samuil Vermel'in bir portresini de koymuştu sergiye. I dergisi Apollon (1916, nr 9/10) portrenin gerçekten gerçekçi ve hoş, ama özyapısı bakımından zayıf olduğu belirtiliyordu.

14- Burlyuk'un anısı: "Gorki, 'Ruter Knekt' - sergisine baktı. O, yeterince büyük bez tabloyu (Tatarlar 1224) inceledi. Korkunç bir tablo yapmışsınız, David Davidoviç..."

15- Mektup Mayakovski tarafından tarihlenmiştir. Posta damgası da özdeş tarihli.

16- Kimi edinilen bilgilere göre, Mayakovski 1917 Ocak ayında birkaç günlüğüne Moskova'ya geldi. 4 - 25 Ocak ayında Petrograd Otomobil Kurumu'ndaki görevinden izin almıştı Mayakovski.

17- Puşkin'in "Yevgeni Onegin" romanının başına, tırnak arasına yazılı bu sunu. Babasının ölümünden sonra Elsa ile annesi, Piyanitskaya -Caddesi'yle kesişen Galikov Sokağı 8'de oturdular. Bu sununun (yazının) üstüne bir okla yürek çizmiş. Elsa, daha sonra ilk kitabının (*Tahiti'de*, Leningrad 1925) bir bölümüne sunuyu üç yazı olarak kullanmıştır.

18- Mektup 1917 Şubat günlerinde yazılmıştır.

19- "Stadsduman" Moskova Belediye Siyasal Örgütü.

20- Roman Yakobson (1896-1982), o dönemde genç bir dilci ve yazın bilginiydi. 1915'te kurulan Moskova Dil Derneği üyesiydi. Yakobson'un coşkusu; Brik ve Mayakovski'yle karşılaşmasının ve 1917 Şubatında Şiir Dili Araştırma Topluluğu'nun kuruluşu sonucuydu. B. J. ile konuşmasında Yakobson şöyle anlatıyor:

"Bir rastlantıda, 1917'nin başında Elsa'ya tiyatroya gitmemizi önerdim (..) Elsa: "Elbette, ama ilkin giyinmeliyim. Ben o giyininceye dek sen biraz oku," dedi. Ve Elsa bana, beni tümden sarsan üç kitap verdi. Bunlar, "**Şiir Dilinin Kuramı Üzerine**" yapıtının iki cildiydi. Bunların o dönemde uğraştığım konularla ortak yanları vardı "**transmental**" Dil üzerine. Şimdiye dek Viktor Cklovski'nin "**Sözcüğün Yeniden Dirilmesi**"ni tanımıştım. Ama sevmedim bunu. Ama o kitapları tanımıyordum. (..) hemen hemen tanımadığı Osia Brik'in bununla bir ilgisi olabileceğini de bilmiyordum.

Bu üç kitap elime geçişinden kısa bir süre sonra Petrograd'a gittim. 1917 Ocağının ortasıydı. Elsa, bana Lilya'nın mektubunu verdi. Onlar Zukovski-Caddesi'nde, istasyona yakın bir yerde oturuyorlardı. Oraya gittim ve beş gün kaldım orada. Beni bırakmadılar. Üniversite'ye Sjachmatov'un derslerine. (..) Bu karşılaşmada Mayakovski'yle Brik'in dostu oldum. (..) Moskova'ya döndüm, devrimle karşılaştık hemen. Kimse inanmıyordu bana.

21- Eduard Schiermann (1885-1942) - Mayakovski'nin sık sık kağıt oynadığı sanatçı.

(..) Çukovski -Caddesi, demek Brik'in evinde. Lili'nin Schiermann'ı sevmediğini herkes biliyordu. Bir kez Lili kağıt oyununda kazandı ve o Lili'ye "astronomik" bir tutar borçlandı:

"Schiermann, parmağından yüzüğünü çıkarıp bana verdi. Roma'dan kalıt, değerli altın bir yüzük. Ama S. karmaşık bir insan, biraz oturdu, sonra bana doğru gelerek, gözlerimin içine

bakıp sordu: "Yüzüğün nereden geldiği konusunda tümünden ilgisiz misin?" Yanıtladım: "Kesinlikle." - Hatta bu çalınmıştır da?-"Bunu sizden aldım" - Öyleyse bileceksiniz, bunu Eremitaget (Moskova'da, sarayda bir müze)'den çaldım. - Evet, biri sorarsa, bunu S'nin Eremitaget"ten çaldığımı söylerim. (..) Bir süre sonra yüzüğü geri almak istedi." (L. Brik, "Anılardan", S. Mayakovski, Leningrad 1934, s. 68-69).

Schiermann bir süre, kendini öldüren sanatçı Antonina (Tonya) Gumiline'yle birlikte yaşadı. Mayakovski Lili'yle tanışmadan önce Gumilina'yla sevişiyordu. Roman Yakobson'a göre "Pantolonlu Bulut"un dördüncü bölümündeki Mariya örneğiymiş Gumilina. Lili'nin Schiermann'a olumsuz davranışı bu öyküyle ilgili olabileceği yadsınamaz.

22- "Savaş ve Dünya" şiirinin bölümleri çeşitli dergilerde basıldı 1917 yılında. Ayrıca basımı 1917 aralık ayında gerçekleşti...

Elsa Triolet Mayakovski'yi Anlatıyor:

(*) Mayakovski üzerine (1913 - 1918 yılları) Elsa Triolet'in anılarının bir bölümü. Bu anılar ilk olarak basıldı: Vladimir Mayakovski. Memoires and Essays (Bengt Jangfeldt - Nils Ake Nilsson, Stockholm 1975). Adı: "Savaşımca Bir Ozan". Bu anılar Elsa Triolet'nin 1939 Fransız baskısından daha ayrıntılı: Ma-iakovski. Poete Russe. Souvenirs.

1- İda Chvas (1892-1945) daha sonra ünlü bir piyanist oldu. Onun basılmamış Mayakovski anıları Lili Brik'le tanışmasından önceki Mayakovski dönemine değgin.

2- Kagan ailesi -Ürij (Üriy) Aleksandroviç ve Yelena Yul-yevna, kızları Lili ve Elsa. - Marosejka (şimdi Bogdan Chmenis-ki Caddesi) da oturuyorlardı (Kızıl Alanı'nın doğu bölümü).

3- Lilya, 1912 kışında Osip Maksimoviç Brik'le evlendi.

4- İlya Masikov (1881-1944) ressam. Ressam topluluğu üye-si (Ruter Knekt)

5- Aleksandr Osmerkin (1892-1953) - Ressam, 1917'de İda Chvas'ın portresini yaptı: "Afişli Hanımın Portresi"

6- "Onun Alanında", sonradan adı: Mayakovski - Alanı.

7- Lili ve Elsa, her ikisi de Valitskaya Özel Lisesi'nde oku-dular.

8- Uriy Kagan, yeminli avukat. Uzun zaman Yahudi hakları-nı savundu. 14'e bakınız.

9- 1914 Ağustos-Ekim aylarında Mayakovski metinlerini yazmış olduğu savaş afişleri yaptı. Böyle afişleri Kazimir Male-viç, David Burlyuk, İlya Maşkov da yaptılar.

10. Elsa'nın annesi Yelena Yulycvna usta piyanistti. Elsa da müzikte yetenekliydi. Öğretmeni ünlü eğitimci (pedagog) Olga Fabianovna Gnesina idi.

11- "Dinle" şiirinin ilk dizesi, basımı 1914.

12- Mayakovski orduda görevini yapmaya 8 Ekim 1915'te başladı, aşağıda anlatılan olaylardan sonra.

13- Georgi Yakulov (1881-1928) ressam ve oyun bezemcisi (dekoratör) "Mavi Gül" topluluğunun üyesi.

14- Uriy Kagan Temmuzda değil, Haziranda öldü. "Yahudi Haftası" (1915:5): Yeminli avukat Uriy Aleksandroviç Kagan, 13 Haziranda Moskova'da öldü. Uriy Kagan önemli bir uzman-
dı Yahudi Hakları konusunda.

15- Stanislav Gurvits - Mühendis. 1919 baharı terimler dizgesi (Terminoloji) üzerine "Moskova Dil Topluluğu"na dersler veriyordu.

16- İ imiyle gizlenenin kim olduğu belli değil. Bkz.3 ve 4. mektuplar.

17- II. mektuba bakınız.

18- 12 ve 13 mektuplara göre (Elsa'nın) annesi, Elsa ile birlikte Petrograd'a geldiler.

19- Mayakovski'nin şiirinden alıntı "Noel Eğlencesi" (1925).

20- Vladimir İvanoviç Kozlinski (1891-1967) - ressam. O dönemde Yüksek Sanat Okulu'nda öğrenimini yaptı. 1918'de Mayakovski'nin resimli metinleriyle birlikte *Devrimin Kahraman ve Kurbanları* albümüne çizgi resimler yaptı.

21- "İnsan" şiiri, daha sonra 1917 döneminde yazıldı.

22- "İnsan" şiirinden alıntı. Mayakovski'nin dediği, doğrudu, 1936'da Zukovski- Caddesi'ne onun adı verildi.

23- Elsa Triolet'nin sevisi üzerine Victor Sjklovski "Sevi söz etmeyin zoo ya da mektup" kitabında yazar, Berlin 1923.

24- Elsa süredizini (kronolojiyi) birbirine karıştırıyor. "Noel şenliği yılbaşından önce oldu, 31 aralık 1915. Bundan başka Elsa, mektup 13'te (30 Aralık 1916 tarihli) Moskova'ya döndüğünü yazıyor!

25- Michail Kuzmin (1875-1936) - Önemli bir ozan, düzyazı yazarı. Müzikle de ilgilendi.

26- Yuri Yurkun (1893-1937) - Yazar. Uzun yıllar Kuzmin'le birlikte yaşadı. Çeşitli kitapları arasında "İsveç Eldivenleri"ni de yazdı. (1914).

27- Bu gerçekleşmeyen romanın, Roman Yakobson'a göre bir adı daha var. "Bir Düzine Kadın". XX. Yüzyılın başında Mayakovski "Yazınsal Yaşam" adlı bir romanı yazmayı tasarladı. Çeşitli okullar arasındaki savaşimler bg. 1914'ten beri. Ama bu düşünceler de gerçekleşmedi.

"Dünya ve Barış" Rusça özdeş sözcükler. 1918'den sonra yazılarda bunları birbirinden ayırdılar.

28- Gelecekçi Nikolay Aseyev (1889-1964)'in şiirinden alıntı "Paslı Saz" (1920). Kseniya (Oksana) Sinyakova (1900-1985), Aseyev'in eşi.

29- İgor Severyanin (1887-1941) - "Ben - gelecekçi" (Ego-futurist) 1910'ların en ünlü ozanlarından. Yetenekli "monden" şiirleriyle tanınır. Vasili Kamenski'ye göre "seçim" daha önceden yapılmıştı: Onur Sevreryanin'e verildi. Mayakovski ve arkadaşları bir yana bırakıldı!

Aleksandr Vertinski (1889-1957) - çok ünlü şarkı yazarı.

30- "Ozanlar Kahvesi" 1917 sonyazı açıldı, 1918 Nisanında kapatıldı. 1918 Martında Mayakovski, Jack London'un Martin Eden'ine karşılık "Para İçin Doğmuş Değil" senaryoyu yazdı. Ozan İvan Nov olarak baş rolü oynadı. Çalışmalar "Ozanlar Kahvesi"nde, ama film Stüdyo'da yapıldı!

31- "Café Pittoresque", Aleksandr Roçenko ile Vladimir Tatlin'in işbirliğiyle biçimlendi. 1918'in başında da açıldı.

32- Lili'yle Osip 1917'de küçük iki odalı evinden, aşağı kat-taki altı odalı eve taşındılar. Odanın birine Lili, yapma bir balet yerleştirdi.

33- Elsa'nın evleneceği erkek André Triolet siyasal görevi nedeniyle Moskova'daydı.

34- Roman "Roma" Yakobson, Elsa'nın çocukluk arkadaşı, özdeş yaşıydılar. Lili'nin onun yerine "Roma ile evlen" öğütü-

nün gerçekçi yanları vardı. 1916-1917 yılları "sıcak" derin bir dostluk (b. J. ile konuşmasındaki Yakobson'un deyimi) belirlenmişti kendisiyle Elsa aralarında. Elsa ve o, ellerini birbirine dokundurdular. Elsa bu durumu "Küçük Çilekler" (Moskova 1926) Romanında anlatır. (..)

Şunu da belirtmek ilginç olur, Roman Yakobson'un adı, Elsa Triolet'nin yazın (edebiyat) yoluyla başlar ve sona erer. Tahiti'de (1925) için alıntı olarak Elsa, şakacı bir şiir seçti *Yakobson'*dan uzak güney denizi adalarına yapılacak yolculuk nedeniyle:

*Saklamak isterdim az da olsa
sevdiğimi yürekten seni.
Ama sen Tahiti'ye yolculuğunda
ağlayıp sızlayacağım.*

35- "İyi" şiirinden alıntı (1927).

PANTOLONLU BULUT

Senin için, Litya

*Düşleyen
düşünceler donmuş usunuzda
yağlı koltukların semiz uşakları gibi
tedirgin edip kanlı bir yürek parçasıyla
alay edeceğim öyle yüz­süz, acı dilli.*

*Moruk sayrılığı aramayın bende, ölümcül
boy vermez tek bir ak saç ruhumda.
Bozguna uğratıp dünyayı bir sesle gücül
geliyorum - kıyak bir genç yirmiki yaşında.*

*Çıtkırıldım!lar!
kemanlara aşık olmak niyetiniz!
aşk istiyor kabalar dümbelek gibi.
Ama tersyüz olabilir misiniz
dudak kesilinceye kadar benim gibi!*

*Gelin, öğreteceğim size-
doğru kadın görevliler melekler gibi
patiska giysili, güzelim salonlarda.*

*Onlar çeviriyor ilgisiz, dudaklarıyla
yemek kitabı sayfalarını ahçı kadın gibi.*

*İsterseniz-
bir ten olurum yalnız çatlayan
-başka bir sesle göğün lirinden-
isterseniz-
celebi ve sevecen olabilirim
- bir erkek değil ama pantolonlu bir bulut!*

*İnanmıyorum çiçekli yataklarına Nice'in!
Söylüyorum düpedüz övgü türküleri
hastaneler gibi bayatlık erkeklere
ve yıpranmış kadınlara atasözleri gibi.*

Vladimir Mayakovski
Çev. Abdullah Rıza Ergüven

Vladimir Mayakovski YAŞAMI, SANATI, ŞİİRİ

Viadimir Mayakovski 19 Temmuz 1893'te Gürcü kenti olan Bagdadi'de, bir Rus ailesinden dünyaya geldi. 1906'da babasının ölümünden sonra annesi, oğlu ve iki kızıyla birlikte Moskova'ya göçetti. Genç Vladimir, daha Gürcistan'da iken Çar polisinin ilgisi- ni çekmişti. 1907 yılının sonuna doğru Bolşevik Partisi'nde çalış- maya başladı. 1909 yılında üç kez tutuklandı. Sonuncusunda Butyrki suçlularevinde altı ay kaldı. Bugün burası yine tutuklu- larievi olarak kullanılmaktadır. 1910'da serbest bırakıldı. Daha sonra Mayakovski, resim sanatına verdi kendini. Moskova Resim, Heykel ve Mimarlık Akademisi'nde, 1911'de David Davidoviç Burlyuk (1882-1967)'la tanıştı Mayakovski. Onunla yaşam boyu süren bir dostluk kurdu. Burlyuk şöyle diyor: "... Birbirimizi görür görmez anlaştık. Yalnız anlaşmak değil, dost olduk. Sonra da çevremizi saran savaşımında ölümle yaşam ve eski sanatla yeni sanat ve yaşam içinde silah arkadaşı olduk."

Burlyuk'un sanatına etkisini şöyle betimler ozan: "Sonsuz bir aşkla düşünüyorum David'i. Benzeri bulunmaz bir dost. Hiç ayrılmadı benden. Benim gerçek ustam. Beni ozan yapan Burlyuk'tur. Fransızlar'dan, Almanlar'dan şiiirler, yazılar okudu bana. Beni ki- taplara boğdu. Beni dilinden düşürmedici dolaştığı her yerde. Günde 50 Kopek verdi bana. Bu yüzden, aç acına yazmaya gerek kalmı- yordu."

Velimir Chlebnikov, Vasili Kamenski, Aleksı Krutyoniç gibi coşkulu, zeki ozanlarla birlikte Mayakovski, 1912'de geleceğin sanatı gelecekçiliği yaymaya başladı. Gelecekçilik (*) şiirin, hem içerik ve hem de biçim bakımından devrimci kıldı. Simgecilerin müziksel, uyumsal şiirine karşı; bunlar suçu, uyumsuzluğu koydular. Sessiz harfler, seslilerden daha önemlidir. Şiir; yeni zamanla, yeni büyük kentle, genç çağın gelecek inancı ve umutlarıyla uyusabilmeliydi.

Mayakovski ilk şiirlerini 1912'de yazdı. Ertesi yıl trajedisini Petersburg (Leningrad) tiyatrosuna verdi. Başkişisini yazarın yüklendiği izlenimci, kısa bir oyundu. Oyunun gösterisinden kısa bir

(*) XIX. yüzyılın sonlarında gelişmeye başlayan gelecekçilik (fütürizm), ne de olsa Nerval-Baudelaire-Rimbaud kuşağından filizlenir.

Bir toplumun yazınsal, nesnel koşulları: o toplumun yazınım, bütün sanat dallarını etkiler. Şiir, daha önceden bilinmeyen, görülmeyen durumlar üzerine, toplumsal değişimleri gözönünde bulundurarak kimi kestirmelerde bulunur. Toplumsal değişimleri, gelişimleri şiirsel gerçeklikle yansıtmaya çalışır. Bu yalnız yaşanan zamanı değil, yaşanılanla birlikte ve onun yardımıyla geleceğin durumunu, görünümü de yansıtır. Böylece şiir, toplumun "şimdi"sinden "geleceğe", geleceğin durumlara doğru özgürce bir aklıma ulaşır. Şiir, çağının gelişim, gereksinim ve isteklerini iletme yönelik biçimde katarıp sunar. Bu hem şiiri, hem de eylemlerimizi geleceğe açık ve canlı tutar.

Gelecekçilik domuşluğa, tutucu usçuluğa bir çeşit başkaldırmadır. Aralarında Filippo Tommaso Marinetti (1876-1944)'nin de bulunduğu sanatçılar ortak bir düşünceye vardılar: "Sanat çağcıl olmalıdır." Bu şu demek: Çağının yansıtıcı bir aynasıdır sanatçı! O duragan değil, eylemin uygulayıcısı. Doğada herşey devingenlik içinde. Sanatçı da sürekli devingenliği izlemelidir. Devingen olmak, canlı ve diri olmakla birdir! Marinetti, "... Güdültüyle çalışan bir makinenin sesi diyor. Savaşan ya da yengiden çok daha güzeldir." Bundan da kolayca anlaşıldığına göre, insanın bir ürünü olan makine savaş için değil, insanın mutluluğu için kullanılmalı.

Gillaume Apollinaire (1880-1918), 1913'teki bildirisiyle dommuş, kalıplaşmış değerlere karşı olduğunu açıklar. Birlikte gelişmesini savunur şiirle resmin. Apollinaire, çıktığını olduğu Les Soirees de Paris öncül sanat ve yazın dergisinde (1912) gelecekçi şiir anlayışını belirler. Blaise Cendrars (1887-1961)'ın nesnel şiirleri, içinde yaşamış olduğu mekanik çağla, makineleşen geleceğin simgesini oluşturur. Marinetti, sanatçının yığınlarla karışmasını, bu sanatın başta gelen koşullarından birinin bu olduğunu savunur. Özet olarak, "gelecekçi" sanatçı birey-toplum ilişkisine yeni bir açıdan bakar.

Bir yandan sanatseverler, "gelecekçi" düşünceye katkıda bulunurlarken; kimi sanatçılar Avrupa'da, Marinetti 1912'de Moskava'yla Petersburg'da "gelecekçi" şiir üzerine konuşurlar. Bu konuşmaların Mayakovski'yi etkilediği bir gerçek. Böylece ozan, gelecekçi şiirin en güzel örneklerini verir 1913'te...

zaman sonra **Mayakovski, Burlyuk, ve Kamenski** Güney Rusya'ya gezintiye çıktılar. Bu gezi üç aydan fazla sürdü. Bu yolculuk, gelecekçilerin düşünce çizgisindeydi. Sanat, böylece salonlardan meydanlara, halka götürülecekti. Turneye çıkmanın başka nedenleri de vardı: Basımevlerinin gelecekçileri boykot etmeleri! Bunlar yapıtlarını az sayıda, çoğunlukla taşbaskıyla basıyorlardı. Bu yüzden halka ulaşamıyordu yapıtları. Halka ulaşmak için de başka yolları denemek gerekiyordu. Gezi başarısız oldu. Gelecekçiler gözkamaştırıcı giysilerle, Mayakovski Züppenin Gömleği adlı şiirinde olduğu gibi, sahneye çıktılar:

*Bir kara pantolon dikeceğim
kadifeden, şöyle bana göre.
Bir sarı gömlek üç arşın günbatımı.*

Düğmelerinde para taşıyorlar ve yüzlerine uçak, köpek ve kabalıst işaretleri çiziyorlardı. Biraz saygılı davranan Kievli bir gazeteci, gelecekçi ozanların görünüşünü şöyle anlatır: "Onlar dejenere olmuş tiplere benzemektedir. Kostümleri -bütün kırmızı ceketler- büyücülerden çalınma... Ve yüzlerindeki yanık izleri de suçlu tiplerden ödünç alınma..."

Halkla yüksek sesle tartışıyordu Mayakovski: "Güzellik nedir biliyor musunuz? Onun, boş bir bahçeye bakan ak bir sütuna yaslanmış gül yanaklı bir kız olduğuna inanırsınız. Güzellik, bilimin ellerinde bir mikroskoptur. Orda milyonlarca ufacık basil, aptallar özümmler."

Halk ıslıklar, yuhalarla karşılık verdi bu konuşmalara. Ama bir yandan alkışlanıyor, bir yandan da kahkahalarla gülünüyordu. Yalnız çürük balıklar değil; sahneye meyveler, karameller de atıldı. Geleceğin bu gezginci insanları ne de olsa Rus köylüleriyle ilişki kurmuşlardı: Onlar daha okumaya başlamadan, polis ikide bir sahneye el atıyordu.

Mayakovski'yle Burlyuk'un Resim, Heykel ve Mimarlık Akademisi'nden atılmalarıyla sonuçlandı gezileri. Ama bu yolculuklar amacına ulaştı. Gelecekçilik, Rusya'nın büyük bir bölümünde tanındı.

Pantolonlu Bulut şiiriyle Mayakovski birden ün saldı. Maksim Gorki bile övdü onu. Şiiri duyar duymaz, bu büyük romancının sevinçten gözyaşlarını tutamadığı söylenir. Bulut, Rus şiirinde büsbütün yeni bir şeydi.

İsterseniz-

bir ten olurum yalnız çatlayan

-başka bir sesle göğün lirinden-

isterseniz-

celebi ve sevecen olabilirim

-bir erkek değil ama pantolonlu bir

bulut!

Sözcüklerin yeni imgelemleri ve dizelerin korkusuz, gözüpek scslendirilmesi gibi biçimsel deneyimlerdeki içtenlik, canlılık ve acılar özgün bir yenilikti. Mayakovski şiire "Bir Ağlatı" adını vermeyi düşünmüştü ilkin. 1915 baharında; şiiri üstüne, kendisinin "İkinci Ağlatısı" olarak konuştu ve bir bölümü Yayburcu takviminde yorumuyla çıktı: "Bir Ağlatıdan Alıntı". Böylece sanatçı, 1913'ün ilk Ağlatısı'yla ilişkisini belirtmiş oluyordu.

Bir şiir gününde, Mayakovski şiirini okuduktan sonra, dinleyicilerden biri: "Şiirleriniz geçici. Yakında unutulacaklar" diye bağırır. "Bin yıl sonra gel bana, o zaman görüşürüz" diye yanıtlar Mayakovski de.

Mayakovski'nin şiirleri çağını, o çağın siyasal, toplumsal değişikliklerini; kişisel yaşamını, sevgilerini; yolculuk, kırımlar ve başarılarını yansıtır. Çağının anlayış yoksunluğuyla yorgun düşen Mayakovski, şiirlerinde çoğunlukla geleceğin insanlarına seslenir. Ölümünden yarım yüzyıl sonra da, bugün bile zaptedilemez duygular uyandırır **Boğaz Dolusu**'nda:

*Şiirim ulaşacak size
ama değil ozansı başıboşlukla-
değil bir ok gibi
lirin aşk sertliğinin
ve değil küflenmiş bir beş kopek
para babalarına
ya da sönen yıldızların ışığı gibi.*

Ozan bugün de canlı bir ses olarak yaşar şiir tartışmalarında. Şiirlerine gösterilen tepkiler tiksintiyle coşku arasında gelir gider. Bugün de çokları onun şiirinde "yaşayan bir insanın, yaşam dolu başka bir insanla nasıl konuştuğunu" işitebiliyor.

Mayakovski'nin şiirleri çoğunlukla, özyaşam öyküsel niteliğini taşır. David Burlyuk onun şiirlerini bir geminin demirbaş defterine benzetir. Mariya şiirinde, başkişinin kim olduğu sorusu karşılıksız kalmaz. Şiirinin ilk adındaki incile değgin anıştırmalar (imalar), pek doğal olarak Mariya adına belli simgesel bir ses verir. "Genel bir kadınlık" deymi için bu adı seçtiğini söyler Mayakovski.

Mariya şiirinin örneklerinden biri de Mariya adını taşır: Mariya Aleksandrovna Denisova. Gelecekçilerin şiir okuma gezisinde Mayakovski Odesa'da Mariya Denisova'yla karşılaşır. Aralarındaki ilişki bir haftayı bile geçmez ama, Pantolonlu Bulut'un ilk bölümü pek doğal olarak Mariya'nın esiniyle yazıldığı belli:

*İnanıyor musunuz sıtma olduğuna?
Başa geldi bu.
Odesa'daydı geldi başa.
"Saat dörtte geliyorum"-
dedi Mariya.*

Dördüncü bölümün Mariya örneğini saptamak daha zor. Bunun Tonya Gumilina olduğu söylenir:

***Mariya! Mariya! Mariya
bırak içeriye beni Mariya!
Böyle duramam sokak ortasında!***

Tonya genç bir resim sanatçısı. Devrimden hemen sonra, kendini pencereden atarak öldürdü. Mayakovski Tonya'yı birkaç yıl sevmiştir. Tonya'nın resim sanatı ve düzyazı şiirleri Bir Yürekten İki, Mayakovski'nin çevresine ulaştı. Bu kadın sanatçının resimleri ölümünden sonra, 1919'da Moskova'da sergilendi. Bütün resimlerinde konu olarak Mayakovski vardı. Bir tablosunda Tonya, Mayakovski'yi ayakları yerine at tırnağıyla gösteriyordu. Tablonun dibinde Tonya, bir yatakta yarı örtülü olarak gözükür. Communion adlı başka bir tablosunda Mayakovski, İsa'nın yerini alır. Bu tablo belki de, Tonya'nın Mayakovski'yi taparcasına nasıl sevdiğini simgeler.

Mayakovski'yle öbür Rus gelecekçileri çoğunlukla İtalyan gelecekçilerinin öncüsü Filippo Tommaso Marinetti'yi izler. Marinetti 1909'dan beri köktenci sanat, müzeler, ayışığı, kadın, evlilik, tango, erkek modası ve parlamentecilik üstüne kışkırtıcı pek çok bildiriler yayımladı. Özdeş zamanda teknik, erkek, yumruk döğüşü, savaş, hızluluk, sanayileşme bg. övüldü.

Gelecekçilik, sanıldığına göre 1910'da başladı Rusya'da, geleneksel sanata bir tepki olarak. Ama bu tepki İtalya'da olduğu gibi saldırgan değil! Böylece, Marinetti Moskova'ya geldiği zaman gelecekçi eğilim vardı ne de olsa. Yeni sanat deyimi isteği, yeni bir insan ve yeni bir toplum isteğiyle bütünlenir. Gelecekçilik yazında değil yalnız, gerçeklikte de bir yenilenmedir. Parti doğrultusunda gitmesine karşın, parti bürokratlarını eleştirdi korkmadan! Şiirlerinde bunu bir çeşit "burjuva bireyciliği" olarak nitelendirdi. Kimi Rus gelecekçilerinin bildiri düzenlemeleri doğrudan doğruya

Marnetti'nin etkisini taşır. Fakat onun tersine Mayakovski, bildiri-lerin yalımlı biçimlerinden daha zengin, daha derin bir şiir yarattı. Mayakovski, Pantolonlu Bulut şiirinin kuşkusuz Marinetti'nin düşünceleriyle birleştiğini söyler. Ama Çar Rusyası büyük ayrımlılık gösterir Marinetti'nin İtalyasından. Mayakovski'nin aşk, sanat, toplum ve din görüşü, Marinetti'nin görüşlerinden ayrılır.

Pantolonlu Bulut şiiri ilk olarak 1915 yazında Lili ve Osip Brikler'in evinde okundu. Osip'in karısı Lili Brik şöyle diyor: "Şiiri getiren, kocam Osip Maksimoviç Brik şiiri anlayamadı! Ama bu şiir, okuduğu herhangi bir şiirden daha iyiydi. Bundan sonra bir tek satır bile yazmasa, Mayakovski yine de büyük bir ozandır. (...) Mayakovski şiir kitabını Osip Brik'in elinden alarak sorar: "Şiiri, adınıza sunabilir miyim? Ve titiz bir el yazısıyla yazar: Lili Yuryevna Brik'e.

Hiç bir kitapçı Pantolonlu Bulut'u basmak istemediğinden, Osip Brik bunu yaptı. Ozanın Brikler'le tanışması, yaşamını tüm- den etkiledi. Hukukçuydu Osip Brik. Ama onun Mayakovski ve devrimci şiirleriyle tanışmasıyla, şiir diline değgin konularla uğraşmasına neden oldu. Rus biçimciliği doğmuş oluyordu. Özellikle Mayakovski'yle Chlebnikov gibi ozanların yeni şiir-leriyle yakından ilişki, çağdaş bir sonuca da ulaşabildi. Mayakovski'yle Osip yaşam boyu dost oldular.

Ozan, yıldırım aşkıyla tutuldu Lili Brik'e Daha sonra Lili şöyle yazar: "O bana saldırdı. Düpedüz saldırdı bu." Sevgilerini birkaç yıl gizli tuttular. Ama 1918'den beri birlikte yaşamaya başladılar. Zaman zaman, Mayakovski'yle karıkoca Brikler arasındaki dostluk üçgenli bir ilişkiye dönüştü. Ama bunun farkında olmadı hiç kimse. Osip'le Lili arasındaki ilişkinin pek içten olmadığı belliydi. Osip, 1925 yılında ölümüne değin, yirmi yıl başka bir kadınla yaşadı. Mayakovski'yle Lili Brik arasındaki ilişki anlaşılmaz tür- den değil! Ozan gerektirici, zaman zaman coşkulu gereksiniminde de çocuksuydu. Lili tutkulu, istekli, inatçı ve zaman zaman yorgun düşüyordu. On beş yıl birlikte yaşadılar. Pantolonlu Bulut'tan sonra

bütün yapıtlarını Lili'ye sundu. Onun şiirini yaratan güçtü Lili Brik. Mayakovski'nin yaşamında Lili Brik'in önemi yadsınamaz. Özellikle sanatsal yaşamında!

Sovyetler Birliği'nde olduğu gibi, Mayakovski Batı'da da devrimin ozanı olarak ün saldı. Ancak iki durumu birbirinden ayırt etmek gerekiyor: Biçimsel ve siyasal devrim. Biçimsel devrim, sözcük ve imge sanatı çerçevesinde 1910'larda Rusya'da oldu, öbür Avrupa ülkelerinde olduğu gibi. Mayakovski'nin şiir dizgesi 1917 siyasal değişim öncesi çok güzel bir çalışmaydı. Bu gelişim 1920'lerde sanat türlerinde de yapısalcılık ve üreticilik sanatı oldu.

Aydınlar çoğunluğu, 1917 Şubat devrimini coşkunlukla kutlamıştı. Ama ne oldu? Sanat Akademisi'ne son verildi! Sanat demokratlaştırılacak, şimdi "sansür"e son verilecekti! İyimserlik gibi, sevincin de sonu yoktu. Demokratik Karenski yönetimi uzun süreli olmadı. Sekiz ay içinde büyük yeniliklere yetişilemedi. Ama ilk olarak Rus tarihinde Kültür İşçileri Örgütü kuruldu.

Yazarlar ve sanatçılar, Çar Rusyası'nda olduğu gibi, yeni bir devlet baskısı istemiyorlardı. Halk Örgütü Denetmenliği'nin işbirliği önergesini kültür işçileri onaylamadılar. Mayakovski de uyuşmadı yöneticilerle. Petrograt'tan Moskova'ya geldi (Ekim 1917). Burlyuk ve Kamenski gibi eski gelecekçilerin yanında yer alarak, yeni açılan Ozanlar Kahvesi'nde buluştular. 1918 baharında üçlü bir baştanıma (anarşist) eylem damgalandı. Mayakovski de birkaç eyleme katılmıştı. Sanatsal öncülük baştanıma doğrultuydu. Tam bir özgürlük isteniyordu gerçekte. Biçimi, içeriği siyasal isteğe uygun; baştan yönetimli, buyruklu, güdümlü kültür yaşamı istemiyorlardı. Bu yüzden 1 Mart 1918'de gelecekçiler, "Ruhun Devrimi" gereğiyle birkaç bildiri yayımladılar. Mayakovski, yaşamı boyunca "Ruh Devrimi"ne bağlı kaldı.

Ekim 1917 yönetiminin I. yıldönümünde ilk olarak Mayakovski ve gelecekçi meslekdaşları Bolşeviklere yaklaştırmaya

karar verdiler. 1918 yazında siyasal durum kökten değişti. 1918 Temmuzuna kadar özgür toplumcu basın, öbür toplumcu partiler vardı Bolşevik Partisinin yanısıra. Burjuva gazeteleri daha 1917 sonbaharında yasaklanmıştı. Toplumcu devrimcilerin başkaldırma girişimleri başarısızlığa uğradı. Temmuzda öbür toplumcu partilerle Bolşevik olmayan gazeteler kapatıldı. Aynı zamanda "beyazlar"la "kızılar" arasındaki içsavaş gittikçe kızıştı. Çoğu toplumcular, bu arada Mayakovski'nin gözünde Bolşevikler'in, beyazlardan daha sevimli seçenckleri vardı. "Ekim Devrimi Ozanı" diye Mayakovski üzerine konuşulunca, her zaman Ekim 1918'in amaçlandığı bilinmelidir.

Ertesi yıl 1919'da, Rus T.T.da çalışmaya başladı. Afişleri boyadı, karikatürler çizdi, ısmarlama ve taşlama şiirler yazdı. Gece gündüz; boya kutularının bile donduğu soğuk bir odada çalışıp yıprandı. Odayı ikide bir gazete kağıtlarıyla ısıtmaya çalıştı. Uzun devrim şiirini "150 000 000"u yazdı. Şiirin adı Rus halkını amaçlar. Bu şiir 1921'de yazarın adı verilmeden yayımlandı. Şiir, Mayakovski'nin bireycilikle suçlanmalarına yanıttır. Ozan, Rus halkının devrimini simgeler bu şiirle ve sözcük, imge patlamalarıyla yürekten kutlar:

150 000 000 bu satırların yazarı.

Uyaklar - koşan ateş mahalleden mahalleye.

uyum, makineli tüfek patırları.

150 000 000 fıskırtıyor benim dudaklarımla bu

sözcük çağlayanlarını.

Bu yapıt, sokak taşları kağıdına basıldı, bin

ayaklı rotatif haskı makineleriyle

Lunaçarski'de: "Süprüntü, budalalık, görülmemiş aptallık.. Bana göre, böylesi on yapıttan yalnız biri, o da 1500 sayıya geçmemek üzere basılacak," sözlerini görünce, Mayakovski'nin Lenin hayranlığı birden yıkıldı.

Lili Brik'le Mayakovski arasındaki ilişki 1922 yılının sonlarına doğru bozuldu. Her ikisi ayrı yaşamaya karar verdiler iki ay süreyle. Oturdıkları yerlerin birbirine uzaklıkları ancak on dakika çekiyordu. Bu ayrılık kararını Lili Brik şöyle açıklar: (...) İyi yaşıyorduk, birbirimize alışmıştık; giyinmeye, kuşanmaya, birlikte oturmaya, belli zamanlarda yemek yemeye, reçelle çay içmeye. Bir çeşit eski zaman yaşam biçimine bürünüp çıktık. Bu durum korkuttu bizi ve bu "utanç verici duygusuzluğu" şiddetle yıkmaya karar verdik. Kendisini iki ay yalnız yaşamaya mahkûm etti Mayakovski. Hiç kimseyle görüşmedi. Yalnız görevine gitti, gezindi. Kendi kendini denetlemeye karar verdi iki ay.

1923 yılı Ocak ayının başında Mayakovski, Lili Brik'e bölük pörçük mektuplar gönderiyordu: "(...) Biliyorsun hangi sevi, hangi duygu senin uğruna bu mektubu yazdıran (...). Gerek duyduğum zaman izin verdin sana yazmama. İşte bu durum gerçekten geldi. (...) Yaşamda en önemli mektup bu. Bir mektup değil, bu bir yaşamdır." Mayakovski iki ayda onu aşan uzun mektuplarla sayısız pusulalar yazdı. Günlük bile tuttu: "Bugün bir şubat. Aradan 35 gün geçti. Sürekli düşüncelerle dolu, en azından 500 saat. Başka türlü olabilir miyim? Bir türlü anlamıyorum nasıl böyle olduğunu? (...) Nasıl göze aldım kendimin yenilip bitirilmesini fırsatlar değerinde?"

"... Aşk benim için her şey midir? Her şey, ama başka biçimde. Aşk, bir yaşamdır. Bu işte en önemlisi. Şiir, iş, kısacık her şey buna bağlı. Aşk her şeyin kalbi. Bu kalp ölünce, her şey ölüp gider, anlamsızlaşır. Ama yürek çalşırsa, her şey üzerine konuşulabilir. Yüreğimin çalışmasından yoksun kalırsam, ölürüm."

Kadın aşkıyla, devrim aşkı arasındaki çatışma önemli bir güç onun bütün yapıtlarında. Özellikle, şiirle toplumsal konu arasındaki sürekli değişim. Mayakovski'nin 1930'da kendini öldürmesinde bu çatışmanın nedenleri vardır.

"Bu Konuda," Mayakovski'nin en çok yazınsal ve içerik bakımından zengin bir şiiri. Oscar Wild'i anar. Ozanın kimliği

Aleksandr Puşkin'le apaçık görülür. Gogol, onun gözde sanatçısı. Zaman zaman şiirlerinde yansır. Mayakovski'yle Dostoyevski'nin başkışileri arasında da büyük benzerlikler var. Pantolonlu Bulut'ta ozan kendini yeryüzü insanlığının, sevinin özümleyicisi olarak On Üçüncü Havari diye adlandırır. Bu derin benzerliğin yanında **Bu Konuda** ile **Suç ve Ceza** arasında metin koşutlukları var. Kendini öldürme örgesi Mayakovski'de çok olağan bir şey.

Ozan, "Sovyet Cumhuriyeti'nin kızıl bayraklı toplum dizgesini" etkilemek üzere olan ufak burjuvalara da saldırılarını yöneltir. **Bu Konuda** şiirindeki akım gücü iki uçla yaratılıyor: Lili'ye dönüş ya da "İntihar". Suç ve Ceza'da olduğu gibi, bu şiirde başkonu "aşk"la uzlaşma umudu.

Mayakovski'nin esin kaynakları hristiyanlık görüşleriyle dinsel dinc dayanır. Bu Konuda'da, kendini İsa'yla oranlar: O da çarmıha gerildi, acılar çekti. O da koruyucu İsa. Yeniden dirilme (resurrection)'yi imgeler. Göksel bir yaşamı değil; XX. yüzyılda toplumculuk ya da gelecekçiliğin gelecek yersel cennetini.. Tanrı Baba'yla yeryüzü cenneti (Eden)'nde değil, sevgili hayvanat bahçesinde birleşmeyi ister.

Mayakovski'nin ozan olarak tartışmalı durumu; onun İzvestia gazetesinde yazmasına, yabancı ülkelere uzun yolculuklar etmesince engel olmadı. 1922 Paris(*) yolculuğundan sonra, 1925'te Amerika'ya yolculuk etti. Amerika'nın teknik gelişimini övdü, ama insanlık durumunu eleştirdi: "Halk yeni dünyaya henüz yetişmedi" dedi gazetecilere. Endüstri çağı Sovyetlere ulaşınca: "Biz maki-

(*) Nazım Hikmet, 1922-1925 yılları arasında üç yıl Moskova'da kaldı. Bu sıralarda Mayakovski, Fransa (1922), Amerika (1925) yolculuklarını yapar. Nazım'ın, Rus şiirini anlayacak kadar Rusça bildiğini sanmıyoruz.

Nazım Hikmet, Bursa tutuklularından Adalci Cimcoz'a şöyle yazmıştır: "Ben Mayakovski'yi şahsen tanıdım. Bir kere, bir yılbaşı gecesi, bir şairin evindeki toplantıda kendisine takdim edildim. Sonra şiir okurken de dinledim, fakat hâlâ en az tanıdığım şair odur. Sonra tersine, üstadı bizde tercüme öislerdi aramızda ne kadar az benzerlik olduğu o zaman meydana çıkardı. Kısaca söyleyeyim: Üstad, bir çeşit müstezath aruzla yazar, bendeniz böyle müstezath bir ölçü kullanmam. Üstadta kafiye mexelesi, edindiğim, edinebildiğim bilgiye göre ön planda geliyor. Bendeniz ise bunu ancak gerektiği zaman bir unsur olarak kullanırım."

makinenin efendileriyiz. Bu yüzden ondan korkmuyoruz. İnsanın makineleşmesinden korkalım. Bu olası!"

Mayakovski sanatın solu (LEF) dergisinden ayrılınca, eski dostlarını da yitirmiş oldu. İlk gerçekçiler topluluğu daha önce çözülüp dağılmıştı. Dergiden ayrıldıktan kısa bir zaman sonra Mayakovski, Paris'e gider. Orada Rus göçmeni güzel Tatiana Yakovleva'ya tutulur. Onun için iki aşk şiiri yazar. Bunlardan biri **Tatiana Yakovleva'ya Mektup**. Bu eşsiz "monden" kadın, Mayakovski'nin Sovyeler Birliği'ne dönme isteklerine karşı koyar. Ozan da vizesi sona erince tek başına Rusya'ya gelir.

1 Ekim 1929'da Paris'e yeni bir yolculuk için pasaport almasına izin verilmez. Bundan bir ay sonra da, Tatiana'nın bir Fransız soy-lusuyla evlendiği haberini alır. 1 Mart 1930'da Mayakovski'nin Rus Banyosu oyununun Meyerhold Tiyatrosu'nda "premier"si gösterilip yapılan eleştiride oyunun işçiler için anlaşılabilir olduğu belirtilir. Anlaşılır olması için oyunun yeniden yazılması istenir. Aynı zamanda Mayakovski, 20 yıllık çalışmasını sergiler. "Yığınlar Mayakovski'yi Anlamıyor" eleştirisi onu derinden yaralar. Sergi, halkla dolup taşmışsa da bütün yazınsal ve resmi kişiler tarafından boykot edilir.

Mayakovski, yığınlara ulaşmak için İşçi Yazarları Örgütü (RAPP)'ne girer. Ama soğuk karşılanır. **Boğaz Dolusu** şiirinde ozan, bir kez daha üç öрге üzerinde durur: Siyasa, sanat, sevi. Bu üç konuda da Mayakovski düş kırıklığına uğrar. Rus Banyosu oyununun aşağılayıcı eleştirisi, sergisine yapılan boykot, yazınsal yalnızlığı RAPP'daki bayağı Marksistlerin kıyıcılığı bg. bütün bunlar Mayakovski'yi oldukça yıpratır.

Hiç bir planı, tasarısı olmadan Moskova'yı dolaşır. Kuşkular içinde eski dostlarıyla ilişki kurmaya çalışır. Tiyatro artisti **Veronika Polonskaya'yı** gözetler durmadan. Onu evlenmeye razı etmeye çalışır. 14 Nisan 1930 sabahı, Veronika'yı evine çağırır. Tiyatrodaki oyunun "repetiton"una gitmemesini ister. Tartışmaları sırasında bir ara Veronika sıyrılıp evden dışarı kaçır. İçerden bir tabanca sesi gelir. Mayakovski kendini kalbinden vurur.

VLADİMİR MAYAKOVSKİ VE NAZIM HİKMET KARŞILAŞTIRMASI

Mayakovski'nin bildiğimiz ilk şiiri 1913 tarihli'dir. Nazım'ınki 1919. Her iki ozanın şiire başlamaları (biri Rusya'da, öbürü Türkiye'de) arasında altı yıllık bir zaman aralığı var. Bu da her ikisinin doğum tarihleri arasındaki (biri 1893, öbürü 1902) ayırımından ileri gelmektedir.

Şiirlerini birinin Rusça, öbürünün Türkçe yazmış; birinin Hristiyan öbürünün İslam çevresinde yetişmiş olmasına karşın; her ikisinin sanat görüşleri birbirine az çok uyar.

Her ikisi de şiiri coşkuyla yürütmüş, şiire yeni bir söyleyiş, yeni bir biçim getirerek; halkın anlayacağı yalınlıkta olmasa bile; halkın acılarına, gereksinimlerine, yaralarına dokunan eylemci bir yol tutmuşlardır. İkisi de, kendi dillerinde şiirin olanaklarını, dilin söyleyiş gücünü artırmışlardır.

Mayakovski Çar Rusyası'yla, Lenin devrimini; Nazım Osmanlı İmparatorluğu'yla Atatürk devrimini; ayrıca her ikisi de eski bir yönetimden yeni bir yönetime geçiş dönemini yaşadılar. Tanrıtanımaz ve devrimci her ikisi de.. Eninde sonunda içinde yaşadıkları yönetimle çatıştılar. Şiirlerinin özü, eylemleri, gerçekleştirmeye düşleriyle Nazım da azçok gelecekçidir. Her iki ozanın şiirlerinde geleceğe yönelik (Mayakovski'de bu nitelik daha belirgin) seslenmeler, eğilimler, patlamalar olduğu gibi; her ikisi de söyleyiş, duyuruş, iletişim bakımından şiirin çeperlerini zorlar.

Mayakovski, gençlik döneminde Fransa'ya Amerika'ya yolculuk eder. Bu yolculuğun amacında her iki ülkenin yazını tanıma isteği var. Her iki yolculuğundan doğrudan Moskova'ya döner. Nazım yolculuklarını Rusya'ya yapar. Orada ekonomi, toplumbilim öğrenimi yapar, Türkiye'ye döner.

Her ikisi de Lenin'le Stalin arasındaki dönemi (1924-1927) yaşar. Mayakovski Stalin'in üç yıllık (1927-1930) dönemini yaşar. Nazım da öyle (1950-1953). Mayakovski devrimde bekledikleri gerçekleşmeyince düş kırıklığına uğramakla birlikte savaşımını sürdürür. İkisinde de Marks'la Engels'in özdekçi düşünceleri rol oynar. İkisi arasındaki en önemli ayrım şu: Mayakovski, Marks'ın düşüncelerinden güç almakla birlikte, salt bununla yetinmeyip, Marksçı düşüncenin devrimin neyi getirip getirmediğini, tam anlamıyla devrimin uygulanıp uygulanmadığını irdeler korkmadan!

Nazım 1950'de Rusya'ya gider. Üç yıl sonra, 1953'te Stalin ölür.

Gelecekçilik, eylem, tanrı, sevi, yaşam bg. örgeleri üzerine Mayakovski'yle Nazım'ın şiirlerinden örnekler verdik. Sözkonusu örneklerin bu iki ozanın sanatı, sanat görüşleri üzerine kimi nesnel bilgiler vereceğine inanıyoruz.

GELECEKÇİLİK (Fütürizm):

Arkadaşlar, gelecek kuşakların, dinleyin-
burada konuşuyor
provokatör
kendisi hoparlör
lirik çalkantısı musluğunun
kapanması gibi

V. MAYAKOVSKİ (Boğaz Dolusu)

Ey ihtisas mahkemeleri kaçığı
ve Despinis Kokonun aftosu,
ey marka malı kör
provokatör

N. HİKMET

Size geleceğim
uzak, komünist bir zamanda,
şiiir atlısı gibi değil,
tümünden Yeseninici.
Şiirim ulaşacak size
yüzyılların üstünden.

V. MAYAKOVSKİ

Topraktan
ateşten
ve denizden
doğanların
en mükemmeli doğacak bizden...

N. HİKMET

EYLEM OLSAYDIM

Vendom direği
direnirdim
evlenmem için
Concorde Alanı'yla

V. MAYAKOVSKİ (Kent, 1924)

Maddeden ayrı ruha inansaydım eğer,
Şarkın kurtulduğu gün
senin ruhunu
köprübaşında çarmıha gerer
karşısında cıgara içerdim!

N. HİKMET (Piyer Loti, 1925)

TANRI

Her iki ozan, tanrının varlığı yokluğu konusunda düşünce birliğine ulaşır. Tanrıyı yadsır her ikisi de:

düşündüm ben:
baş melek korosunun şarkılarını
geliyor soyguncu tanrı ceza vermek için

V. MAYAKOVSKİ (Pantolonlu Bulut I, 1915)

Ay battı güneş doğdu,
Kalbimde ateş doğdu,
Yaldızlı meşin kabı
Parçalanmış kitabı
Varsın gömülsün diye ebedi bir uykuya
attım kör bir kuyuya...

N. HİKMET (Meşin Kaplı Kitap, 1921)

SEVİ

"Saat dörtte geliyorum"-
dedi Mariya
Sekiz.
Dokuz.
On
Pencelerden ötelere
gitti akşam
karabasanlı bir geceye
işkenceli.

V. MAYAKOVSKİ (P. Bulut I, 1915)

Saat bir.
Saat üç.
Saat beş.
Polis düdükleri, saatler...
Yatağım bozulmamış
Çekmecemde kaatlar:
bazıları
onun el yazıları

N. HİKMET (Gece Gelen Telgraf, 1931)

YAŞAM

Kin duyuyorum
her çeşit ölü etine,
ama tapıyorum
yaşam olan her şeye!

V. MAYAKOVSKİ (Yıldönümü, 1924)

açıldı demirlerin dışında
büyük, laciverdi bahçem.
Aslılon hayattır...
Beni unutma Hatçem...

N. HİKMET

(Çankırı Hapishanesinden Mektuplar, 1940)

YEĞİNLİK

*Anlatıma güç vermek, etkili olmak amacıyla çarpıcı, vurucu
örgelere, yeğînliğe rastlanır her iki ozanda:*

atıyor kendini çıplak orospular gibi
tutuşan genelevinin penceresinden

V. MAYAKOVSKİ (P. Bulut I. 1915)

Fransız zabiti sen
o üzüm gözlü Azadeyi
bir orospudan
daha çabuk unuttun!

N. HİKMET (Piyer Loti, 1925)

GÜNEŞ

Günbatımının yüz kırk güneşi patladı
haziran sonuna gelince

V. MAYAKOVSKI (Görülmemiş Bir Olay, 1920)

Bugün pazar
Bugün beni ilk defa güneşe çıkardılar.

N. HİKMET
(Tecritteki Adamın Mektupları, 1938)

SAMANYOLU

Saat şimdiden bir ve sen yatmaya gittin
İşte gümüş aklıgı Samanyolu'nun geceyle.

V. MAYAKOVSKI
(Bütünlenmemiş Parçalar, 1928-1930)

biz
seyretmeyiz
cihan içinden cihanların
doğuşunu,
kehkeşanların
güneş aydınlığında!

N. HİKMET

AT

Bağla beni kuyruklu yıldızlara yabancı atlar gibi

V. MAYAKOVSKİ (Omurga Flütü I, 1915)

Mor bir patlıcan gibi çürük omuzlarına basarak
karımızın
atladık terli sırtlarına şaha kalkan atlarımızın.

N. HİKMET (Yeni Sanatın Akını, 1930)

GEREKSEME

Bundan başka
yeni yıkanmış gömleğe
gereğim var açıkçası
zırdelilik değil.

V. MAYAKOVSKİ (B. Dolusu)

Paran varsa eğer
bana fanila bir don al
tuttu bacağımın siyatik ağrısı.

N. HİKMET (Karıma Mektup, 1933)

ŞARAP

Sun bize kadehi!

Biz

bir şişe açabilir

ve acıyı boğabiliriz şarapla

V. MAYAKOVSKİ (Yıldönümü)

**Bakü'nün mukaddes toprağına yüzüstü düşüp,
avuçlayıp nefti siyah şarap gibi içmek istiyorum!**

N. HİKMET (Vanış, 1927)



MAYAKOVSKI

MEKTUPLAR

Mayakovski - Elsa Mektuplaşmaları
(1915 - 1917)

Çeviri ve inceleme:

Abdullah Rıza Ergüven

Yazınımızın çeşitli alanlarında vermiş olduğu birbirinden özgün yapıtlarından başka, *Abdullah Rıza Ergüven*, yarım yüzyıldan beri Batı sanatıyla da ilgilenmiş, okuyucularının çok beğenmiş olduğu yalın, arınmış diliyle *Charles Baudelaire* (1961 - 1984) *Jacque Prévert* (1980), *Saint - John Perse* (1982), *Fransız Şiiri Antolojisi* (46 ozan 1985), *Mayakovski* (1989 - 1997), *İsveç Şiiri Antolojisi* (112 ozan, Stockholm Üniv. Y. 1991), *Alain Basquet* (1933), *Caligula* (Oyun, 1993), *Paul Eluard* (1980 - 1993) çeviri ve inceleme - araştırmalarını yayınlamıştı.

Şimdi *Mayakovski* ile *Elsa*'nın mektuplarını, *Elsa Triolet*'nin *Mayakovski* yayımlıyoruz.

Ergüven'in bu ilginç çeviri ve incelemelerini büyük bir ilgiyle okuyacağınıza inanıyoruz.